

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2003:8

*Julkisen notaarin tehtävien
kehittäminen*

Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen

Julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmä

Osa 1

Julkisen notaarin käsikirja

Osa 2

*Työryhmän ehdotukset julkisen
notaarin tehtävien kehittämiseksi*

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-098-9
Oikeusministeriö
Helsinki

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmän mietintö	
Julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmä		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
Hallitussihteeri Maaria Leskelä, puheenjohtaja, oikeusministeriö Kehittämispäällikkö Hannu Mäkelä, sihteeri, sisäasiainministeriö		Toimielimen asettamispäivä 4.10.2002	
Julkaisun nimi Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen			
Julkaisun osat Osa 1 Julkisen notaarin käsikirja Osa 2 Työryhmän ehdotukset julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Oikeusministeriö asetti 4. päivänä lokakuuta 2002 julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmän julkisten notaarien käytäntöjen yhtenäistämiseksi ja tehtävien kehittämiseksi. Työryhmän tehtävänä oli laatia suositusluontoinen käsikirja julkisen notaarin tehtävistä, minkä lisäksi työryhmä voi tehdä ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi</p> <p>Työryhmä on laatinut suositusluontoisen käsikirjan julkisille notaareille. Käsikirjaan on koottu julkisen notaarin tehtävät sekä laadittu käytännönläheiset ohjeet eri tehtävissä noudatettavista menettelytavoista. Käsikirjan liitteenä on myös mallit yleisimmin käytettävistä todistuksista.</p> <p>Julkisen notaarin tehtävien kehittämistarpeiden osalta työryhmä ehdottaa muutoksia julkisesta notaarista annettuun lakiin ja asetukseen. Niitä tulisi muuttaa nykytilannetta paremmin vastaaviksi. Julkisen notaarin tehtäviä voitaisiin lisäksi laajentaa siten, että julkinen notaari voisi yksin todistaa asiakirjan allekirjoitukset oikeaksi, milloin lainsäädäntö edellyttää kahta esteetöntä todistajaa.</p> <p>Työryhmän mietintö koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa sisältää julkisen notaarin käsikirjan ja toinen osa työryhmän ehdotukset julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) Julkinen notaari, apostille-todistus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Lausuntoja ja selvityksiä 2003:8		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-098-9
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

Oikeusministeriön oikeushallinto-osastolle

Oikeusministeriö asetti 4. päivänä lokakuuta 2002 julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmän julkisten notaarien käytäntöjen yhtenäistämiseksi ja tehtävien kehittämiseksi. Työryhmän tehtävänä oli laatia suositusluontoinen käsikirja julkisen notaarin tehtävistä, minkä lisäksi työryhmä voi tehdä ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.

Käytännössä julkisen notaarin tehtävien hoitamisessa on havaittu yhdenmukaistamisen tarvetta. Tilanteeseen on osaltaan vaikuttanut se, että julkisen notaarin tehtäviä koskeva laki on säädetty yli neljäkymmentä vuotta sitten, ja lakiin on sen jälkeenkin yhteiskunnan voimakkaasta kehittämisestä huolimatta tehty vain vähäisiä muutoksia. Epäyhdennukaisuuteen on vaikuttanut myös se, ettei julkisen notaarin tehtävistä ole juurikaan järjestetty koulutusta eikä tehtävää varten ole laadittu perehdyttämisaineistoa tai muuta vastaavaa ohjemateriaalia. Käsikirjan laatimisen tarkoituksena on omalta osaltaan yhdenmukaistaa käytäntöjä julkisen notaarin tehtävissä sekä helpottaa uusien julkisten notaarien perehtymistä tehtäväänsä.

Työryhmän toisena tehtävänä oli tehdä tarvittaessa ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi. Kehittämistarpeita on noussut kansainvälistymisestä ja siihen liittyvästä asiakkaiden palvelutarpeista. Tähän suuntaan vaikuttaa muun muassa kasvava julkisen notaarin todistamien asiakirjojen kulku Suomen ja muiden Euroopan valtioiden välillä.

Työryhmän puheenjohtajana toimi hallitussihteeri Maaria Leskelä oikeusministeriöstä ja jäsenenä henkikirjoittaja Raija Ahvamaa Turun maistraatista, kihlakunnannimismies Harri Kangas Heinolan kihlakunnanvirastosta ja henkikirjoittaja Peter Oljemark Helsingin maistraatista. Työryhmän sihteerinä toimi kehittämispäällikkö Hannu Mäkelä sisäasiainministeriöstä.

Työryhmä kokoontui kymmenen kertaa. Työryhmän työhön osallistui nimettyjen jäsenten lisäksi ulkoasiainministeriön edustajina hallinnollinen ulkoasiainsihteeri Seppo Tauren ja lainsäädäntösihteeri Minna-Kaisa Liukko erityisesti niiltä osin kuin oli kyse asiakirjojen laillistamismenettelyistä. Lisäksi työryhmä on kuullut hallitusneuvos Hannu Taimistoa oikeusministeriöstä. Käsikirjan osalta on lisäksi pyydetty lausunto eräiltä maistraateilta ja kihlakunnanvirastoilta sekä ulkoasiainministeriöltä ja oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta.

Työryhmä on laatinut ensisijaisena tehtävänänsä suositusluontoisen käsikirjan julkisille notaareille. Käsikirjaan on koottu julkisen notaarin tehtävät sekä laadittu käytännönläheiset ohjeet eri tehtävissä noudatettavista menettelytavoista. Käsikirjan liitteenä on myös mallit yleisimmin käytettävistä todistuksista.

Julkisen notaarin tehtävien kehittämistarpeiden osalta työryhmä ehdottaa muutoksia julkisesta notaarista annettuun lakiin ja asetukseen. Niitä tulisi muuttaa nykytilannetta paremmin vastaaviksi. Julkisen notaarin tehtäviä voitaisiin lisäksi laajentaa siten, että julkinen notaari voisi yksin todistaa asiakirjan allekirjoitukset oikeaksi, silloin kun lainsäädäntö edellyttää kahta esteetöntä todistajaa.

Työryhmän mietintö koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa sisältää julkisen notaarin käsikirjan ja toinen osa työryhmän ehdotukset julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa ehdotuksensa julkisen notaarin tehtävien kehittämisestä oikeusministeriölle.

Helsingissä 31. päivänä maaliskuuta 2003

Maaria Leskelä

Raija Ahvamaa

Harri Kangas

Peter Oljemark

Hannu Mäkelä

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
2	JULKISTA NOTAARIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	4
2.1	Lainsäädännöstä	4
2.2	Julkisen notaarin tehtäviä hoitavat henkilöt.....	4
2.2.1	Kihlakunnanvirastoissa ja maistraateissa sekä Ahvenanmaalla.....	4
2.2.2	Konsulipalvelulain mukaan.....	5
2.3	Kelpoisuus.....	5
3	JULKISEN NOTAARIN TOIMINTAA OHJAAVIA SÄÄNNÖKSIÄ	5
3.1	Toimivalta.....	5
3.1.1	Asiallinen toimivalta.....	5
3.1.1.1	Tehtäviä, jotka kuuluvat muulle viranomaiselle	6
3.1.1.2	Toimenpidettä ei voida pitää asianmukaisena.....	6
3.1.2	Alueellinen toimivalta.....	7
3.2	Esteellisyys	7
3.3	Valitusosoitus.....	7
3.4	Julkisen notaarin pöytäkirja ja asialuettelo	7
3.4.1	Pöytäkirja.....	7
3.4.2	Asialuettelo	8
3.4.3	Luettelo apostille-todistuksista.....	8
3.5	Allekirjoitus	8
3.6	Leima ja/tai sinetti	9
3.7	Kieli	9
3.8	Julkisuus	9
3.9	Neuvonta.....	9
4	JULKISEN NOTAARIN TEHTÄVÄT	10
4.1	Yleistä.....	10
4.2	Asiakirjan laillistaminen eli legalisointi.....	10
4.2.1	Apostille-sopimus	10
4.2.2	Apostille-sopimukseen liittyneet valtiot.....	10
4.2.3	Apostille-viranomaisen Suomessa.....	11
4.2.4	Apostille-sopimuksen tarkoittamat asiakirjat ja merkinnät.....	11
4.2.5	Todistusmerkinnät ja todistuksen muoto.....	12
4.3	Ulkoasiainministeriön laillistamismenettely.....	13
4.4	Tehtävät julkisesta notaarista annetun lain nojalla	14
4.4.1	Allekirjoituksen oikeaksi todistaminen.....	14
4.4.2	Kompetenssitodistukset	14

4.4.3	Jäljennöksen oikeaksi todistaminen.....	15
4.4.4	Protestien toimittaminen vekselilain ja shekkilain nojalla	15
4.4.5	Täysivarausuustodistus	16
4.4.6	Todistukset asiakirjojen sisällyksestä	17
4.4.7	Oikeudellisia ja taloudellisia suhteita koskevien selitysten ottaminen pöytäkirjaan.....	18
4.4.8	Tallelokeron avaaminen.....	18
4.4.9	Arvontojen valvonta.....	19
4.5	Julkisen notaarin tehtäviä muiden lakien perusteella.....	19
4.5.1	Isyyden tunnustamisen ja kuulemisen vastaanottaminen.....	19
4.5.2	Haasteen tiedoksi antaminen.....	19
5	LUETTELO APOSTILLEVALTIOISTA JA APOSTILLE-TODISTUS	20
6	MALLEJA JA ESIMERKKEJÄ.....	22
7	SÄÄDÖKSIÄ	30

KÄSIKIRJAN TARKOITUKSESTA JA KÄYTTÄMISESTÄ

Tämä käsikirja on tarkoitettu nimensä mukaisesti toimimaan julkisen notaarin oppaana käytännön työssä. Käsikirjan avulla pyritään omalta osaltaan siihen, että julkisen notaarin käytännöt olisivat mahdollisimman yhtenäisiä.

Käsikirja on laadittu oikeusministeriön, ulkoasiainministeriön ja sisäasiainministeriön hallinnonalojen yhteistyönä syksyn 2002 ja talven 2003 välisenä aikana.

Käsikirjaa tullaan pitämään ajan tasalla lainsäädännön, oikeuskäytännön tai toimintaympäristön kehittyessä. Käsikirjan ylläpitäjänä toimii Itä-Suomen lääninhallituksessa työskentelevä maistraattien kehittämisspäällikkö, jolle voi myös esittää käsikirjan kehittämiseen liittyviä ehdotuksia.

1 JOHDANTO

Julkisen notaarin tehtävä perustuu 1.1.1961 voimaan tulleeseen lakiin julkisesta notaarista (287/1960). Ennen tämän lain säätämistä yleislakia ei ollut, vaan tehtävistä säänneltiin vain lukuisissa erillislaeissa. Yleislain säätämällä koottiin yhteen lakiin säännökset muun muassa julkisen notaarin tehtäviä hoitavista virkamiehistä, julkisen notaarin tehtävistä sekä kelpoisuusvaatimuksista.

Julkisen notaarin tehtävänä on mm. todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista sekä todistaa, että henkilöllä on oikeus ryhtyä määrätynlaiseen virkatoimeen tai että henkilö omaa määrätyn pätevyyden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Julkisen notaarin on lisäksi suoritettava ne muut tehtävät, jotka on erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi säädetty. Maistraatissa ja Ahvenanmaan lääninhallituksessa toimiva julkinen notaari voi antaa lisäksi Apostille –todistuksen eli todistaa yleisen asiakirjan oikeaksi, jos asiakirja on tarkoitettu esittämään sellaisessa valtiossa, joka on liittynyt Haagin kansainväliseen asiakirjojen laillistamista koskevaan sopimukseen (SopS 46/1985).

Monista yhtäläisyyksistä huolimatta julkisen notaarin tehtävä Suomessa poikkeaa suurelta osin notaarien tehtävistä muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Suomessa julkinen notaari on aina valtion virkamies. Monissa maissa tehtävä voi kuitenkin kuulua muullekin kuin virkamiehelle.

Suuria eroja on lisäksi julkisen notaarin toimivallan osalta. Yksityisoikeudellisissa asioissa vallitsee Suomessa sopimustapavapaus. Päinvastoin kuin monissa Keski-Euroopan maissa, sopimusta ei Suomessa tarvitse vahvistuttaa julkisella notaarilla, jotta sopimus tai oikeustoimi olisi pätevä. Julkisen notaarin vahvistusta ei siten välttämättä tarvita esimerkiksi testamentin todistamiseen tai avioehdon tai muun perheoikeudellisen sopimuksen vahvistamiseen. Ainoa julkista vahvistusta vaativa yksityisoikeudellinen sopimus Suomessa on kiinteistön luovutus, jonka julkinen kaupanvahvistaja vahvistaa. Suomalainen järjestelmä on pääosiltaan yhteneväinen muiden Pohjoismaiden järjestelmien kanssa.

Julkinen notaari voi yleensä suorittaa tehtäviään myös virka-alueensa ulkopuolella. Julkinen notaari ei saa ryhtyä toimenpiteeseen, joka kuuluu muulle viranomaiselle tai laitokselle, taikka jos asia on laadultaan sellainen, että julkisen notaarin toimenpidettä siinä ei voida pitää asianmukaisena.

2 JULKISTA NOTAARIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Lainsäädännöstä

Julkisen notaarien tehtäviä koskeva lainsäädäntö on varsin monimuotoinen. Perussäännökset julkisesta notaarista ja eräistä hänen tehtävistään sekä julkisen notaarin kelpoisuudesta, asiallisesta ja alueellisesta toimivallasta, pöytäkirjanpidosta ja esteellisyydestä sisältyvät lakiin julkisesta notaarista, JNotL, (287/1960) sekä asetukseen julkisesta notaarista annetun lain soveltamisesta, JNotA (367/1960). Lisäksi tärkeä on ns. apostille-sopimus, jonka sopimusmääräykset on saatettu Suomessa voimaan lailla 675/1985. Monet muut julkisen notaarin tehtäviä koskevat säädökset ovat ajan myötä menettäneet sitä merkitystään, mitä niillä on lain säätämisvaiheessa katsottu olevan (tämän ohjeen liitteenä on luettelo säädöksistä). Julkisen notaarin toimintaan sovelletaan lisäksi muun muassa hallintomenettelyä ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevia säännöksiä.

2.2 Julkisen notaarin tehtäviä hoitavat henkilöt

Julkisista notaareista ja julkisen notaarin tehtäviä hoitavista henkilöistä on säädetty JnotL:ssa sekä konsulipalvelulaissa (498/1999, HE 283/1998). Julkisista notaareista ei ole luetteloja tai rekisteriä, vaan yksittäistapauksissa esimerkiksi apostillen antamisen yhteydessä asia on tarvittaessa tarkistettava ao. viranomaisesta.

2.2.1 Kihlakunnanvirastoissa ja maistraateissa sekä Ahvenanmaalla

JNotL:n nojalla julkisia notaareja ovat

- maistraatin päällikkö ja
- hänen määräämänsä maistraatin virkamies sekä
- kihlakunnanviraston päällikkö ja
- hänen määräämänsä kihlakunnanviraston virkamies.

Maistraatissa voi olla myös julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistettynä sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Tällä hetkellä erityisiä julkisen notaarin virkoja ei ole.

Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat

- lääninhallituksen määräämät lääninhallituksen virkamiehet sekä
- maakunnansyyttäjä ja
- maakunnanvouti.

2.2.2 Konsulipalvelulain mukaan

JNotL 7 §:n 2 momentin mukaan ”julkisesta notaarista Suomen ulkomaanedustuksessa sekä eräiden viranomaisten velvollisuudesta julkisen notaarin ohella suorittaa määrättyjä tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä on säädetty erikseen”. Asiasta on säädetty konsulipalvelulaissa, jonka mukaan Suomen ulkomaanedustuston toimipiirissä

- edustustossa palveleva avustaja tai
- hallinnollinen avustaja sekä
- virka-asemaltaan näitä korkeampi virkamies sekä
- muu ulkoasiainministeriön erityisestä syystä siihen valtuuttama edustustossa palveleva Suomen kansalainen

voi suorittaa eräitä julkisen notaarin tehtäviä kuten allekirjoituksen ja jäljennöksen oikeaksi todistamisia sekä todistuksen antamisia esitetyn asiakirjan sisällöstä. Lisäksi julkisen notaarin tehtäviä hoitava henkilö voi muun muassa antaa elossaolotodistuksia ja ottaa vastaan isyyden tunnustamisia. Kaikkia julkisen notaarin tehtäviä ei edustustoissa kuitenkaan suoriteta. Osoitteesta <http://formin.finland.fi> löytyy tiedot Suomen edustustoista ulkomailla.

Kunniakonsuleilla on ainoastaan rajoitetut oikeudet, ja he suorittavat niitä notaaritoimia, jotka on todettu ulkoasiainministeriön heille antamassa valtuutuksessa kuten allekirjoituksen oikeaksi todistamiset, jäljennösten oikeaksi todistamiset ja elossaolotodistukset..

2.3 Kelpoisuus

JNotL 2 §:n mukaan (muut. 885/1996) julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Kuitenkin maistraatin virkamies, joka on nimitetty henkikirjoittajan virkaan ennen lain voimaantuloa 1.12.1996, voi toimia julkisena notaarina.

3 JULKISEN NOTAARIN TOIMINTAA OHJAAVIA SÄÄNNÖKSIÄ

3.1 Toimivalta

3.1.1 Asiallinen toimivalta

Julkisen notaarin asiallinen toimivalta on määritelty julkisesta notaarista annetussa laissa periaatteessa tyhjentävästi. JNotL 4 §:n 1 momentissa on lueteltu yleisimpiä tehtäviä. Lain 4 § 2 momentin mukaan julkisen notaarin on lisäksi suoritettava ne muut tehtävät, jotka on erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi säädetty. Erityisesti lain 4 § 1 momentissa mainittuihin tehtäviin sisältyy kuitenkin runsaasti tulkinnanvaraa tehtävän ulottuvuuden määrittämiselle.

Varsinaisen rajauksen toimivallalle muodostaa JnotL 5 §, jonka mukaan julkinen notaari ei kuitenkaan saa ryhtyä toimenpiteeseen, joka kuuluu erityiselle viranomaiselle tai laitokselle, taikka

jos asia on laadultaan sellainen, että julkisen notaarin toimenpidettä siinä ei voida pitää asianmukaisena. Julkisen notaarin on selvitettävä, että toimenpide, jota häneltä pyydetään, ei kuulu muun viranomaisen tehtäviin. Lisäksi on harkittava, onko toimenpide sellainen, jota voidaan pitää asianmukaisena ottaen huomioon muun muassa hyvän hallinnon periaatteet. On kuitenkin otettava huomioon, että asiakas saattaa kohdemaassa tarvita todistuksen, jonka tiedot voisi antaa esim. kaupparekisteriotteella. Asiakas saattaa myös tarvita eri viranomaisten antamista todistuksista yhteenvedon ulkomaan viranomaista varten. On siis tiettyyn rajaan luotettava asiakkaan ilmoittamaan tiedon tarpeeseen.

Julkisen notaari voi siis todistaa melkein mitä tahansa edellyttäen, että hänelle esitetään tarvittava selvitys tai että hänellä muuten on varma tieto asiasta. Toisaalta julkinen notaari ei saa antaa epämääräisiä todistuksia eikä hän saa todistaa asioita, joiden arvioimiseen hänellä ei ole pätevyyttä. Julkinen notaari ei esimerkiksi voi vahvistaa ansioluettelossa tietoa, että luettelon esittäjä on suomenkielentaitoinen, ellei tämä esitä siitä todistusta.

3.1.1.1 Tehtäviä, jotka kuuluvat muulle viranomaiselle

Julkisen notaarin ei yleensä tule antaa Suomessa läsnä olevaan väestöön (LV-väestö) rekisteröidystä henkilöstä todistusta, jonka mukaan henkilö on elossa (elossaolotodistus), koska sanottu seikka todistetaan väestötietojärjestelmästä annettavalla otteella, jonka antaminen kuuluu maistraatille. Erityisestä syystä todistus voidaan kuitenkin antaa (esim. ulkomailta saatavaa eläkettä varten). LV-väestöllä tarkoitetaan tässä henkilöä, jolla on kotikuntalainen mukainen kotikunta Suomessa ja PV-väestöön (poissaolevaan väestöön) kuuluvalla puolestaan Suomen kansalaista, joka asuu pysyvästi ulkomailla ja jolla ei ole kotikuntaa Suomessa (PV-väestöön kuuluvalla on väestötietojärjestelmässä merkittynä väestökirjanpitokunta). Mikäli julkinen notaari ei voi VTJ:stä nähdä kuuluuko henkilö LV- vai PV-väestöön, julkisen notaarin on selvitettävä asia maistraatista.

Suosittelavaa on, että asianomainen viranomainen antaa itse jäljennöksiä päätöksistään ja muista asiakirjoistaan. Varauksin on suhtauduttava esimerkiksi kaupparekisteriotteista otettujen jäljennösten tms. oikeaksi todistamiseen, sillä näitäkin todistuksia voi antaa suoraan ao. tietorekisteristä. Myöskään käräjäoikeuksien päätösjäljennöksistä ja -otteista otettuja jäljennöksiä ei yleensä todisteta oikeaksi, sillä virallisen jäljennöksen saa tuomioistuimesta.

3.1.1.2 Toimenpidettä ei voida pitää asianmukaisena

Toimenpidettä ei voida pitää asianmukaisena, jos julkisen notaarin todistuksesta voi saada virheellisen tai harhaanjohtavan käsityksen todistuksesta.

Esimerkki: VTJ-otteeseen on liitetty epävirallinen käännös, johon julkiselta notaarilta pyydetään kääntäjän allekirjoituksen oikeaksi todistaminen. Kääntäjän allekirjoituksen oikeaksi todistaminen voidaan tulkita todistukseksi siitä, että asiakirjan kääntäjä on virallinen kääntäjä.

Asianmukaisena ei voida pitää blanco-lomakkeen allekirjoituksen todistamista. Poikkeuksena on kuitenkin käsialanäyte esim. ulkomaista pankkia varten. Todistuksesta on tällöin nimenomaan käytävä ilmi, että kyseessä on nimenkirjoitusnäyte.

Jos on syytä pitää todennäköisenä, että pyydetty toimenpide liittyy rikollisena tai muutoin yhteiskuntajärjestyksen vastaisena pidettävään toimintaan, toimenpidettä ei voida myöskään pitää asianmukaisena.

3.1.2 Alueellinen toimivalta

JNotL 4 §:n 3 momentin mukaan julkisella notaarilla on oikeus suorittaa notaarin tehtäviä myös virka-alueensa ulkopuolella. Käytännössä ainoat alueellista toimivaltaa rajoittavat säädökset ovat vekselilain ja shekkilain säännökset protestin toimittamisesta.

Konsulipalvelulain nojalla julkisen notaarin tehtäviä hoitavat edustuston virkamiehet suorittavat tehtävänsä edustuston toimipiirissä. Kunniakonsulilla on toimivalta vain omalla toimialueellaan.

3.2 Esteellisyys

JNotL 5 §:n mukaan julkinen notaari ei saa ryhtyä toimenpiteisiin sellaisessa asiassa, jossa hän on osallisena, tai milloin erityinen seikka on olemassa, joka on omiaan horjuttamaan luottamusta hänen puolueettomuuteensa. Vaikka laissa on siis erityinen säännös julkisen notaarin esteellisyydestä, täsmällisemmin esteellisyys on määritelty hallintomenettelylain 10 §:ssä.

Julkinen notaari ei voi antaa apostille-todistusta itsestään. Esteellisenä ei ole sen sijaan pidettävä saman viranomaisen toista julkista notaaria. Näin ollen on mahdollista, että julkisen notaarin antamaan todistukseen saman viranomaisen toinen julkinen notaari antaa apostillen.

3.3 Valitusosoitus

Yleensä asiakas tyytyy julkisen notaarin ilmoitukseen, ettei pyydettyä toimenpidettä voida tehdä. Asiakkaalle tulee kuitenkin tämän pyynnöstä antaa kirjallinen päätös valitusosoituksineen. Hallintolainkäyttölain (586/1996) säännösten mukaan hallintoasiassa tehdystä päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen.

3.4 Julkisen notaarin pöytäkirja ja asialuettelo

3.4.1 Pöytäkirja

JNotL 6 §:n mukaan julkisen notaarin toimituksista on pidettävä pöytäkirjaa, jos niin pyydetään tai milloin asian laatu sitä vaatii tahi muualla laissa on niin säädetty. JNotL 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tehtävissä pöytäkirjaaminen on jo itsessään tehtävän sisältö. Asioita, joista

pöytäkirjaa on pidettävä, ovat muun muassa tallelokeroiden avaamiset, arvontojen valvonnat ja meriprotestit. Vekselilain 91 §:ssä ja shekkilain 69 §:ssä sekä maakaaren 1 luvun 6 §:n nojalla annetun kaupanvahvistaja-asetuksen 9 §:ssä on erityissäännökset pöytäkirjan ja päiväkirjan pitämisestä.

Pöytäkirjasta tulee käydä JNotA 3 §:n mukaan ilmi toimituksen paikka ja aika, toimitusta pyytäneen henkilön nimi, ammatti ja kotipaikka, toimituksen laatu ja selonteko toimituksen kulusta sekä JNotL 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa, siinä mainitut selitykset. Pöytäkirja on tarkoituksenmukaisinta muodostaa laatimalla toimituksesta pöytäkirja, johon otetaan jäljennökset esitetyistä asiakirjoista ja säilyttämällä nämä jäljennökset mapissa. Pöytäkirjaa pidetään aikajärjestyksessä kultakin vuodelta erikseen.

3.4.2 Asialuettelo

Muista kuin pöytäkirjaan otettavista toimituksista, lukuun ottamatta allekirjoitusten ja jäljennösten oikeaksi todistamista, on tehtävä merkintä ajanluvunmukaiseen asialuetteloon. Asialuetteloon, jota on pidettävä aikajärjestyksessä kultakin vuodelta erikseen, on JnotA 4 §:n mukaan merkittävä toimenpiteen paikka ja aika, toimituksen pyytäjän nimi, ammatti ja kotipaikka sekä lyhyesti toimituksen laatu. Asialuettelon pitämisessä on noudatettu vaihtelevaa käytäntöä. Asialuetteloon voidaan laittaa esimerkiksi ansioluetteloiden oikeaksi todistamiset.

3.4.3 Luettelo apostille-todistuksista

Apostille-todistuksista on apostille-sopimuksen 7 artiklan mukaan pidettävä luetteloa tai kortistoa, josta ilmenee muun muassa todistuksen numero ja päiväys sekä tieto siitä, kenen antamasta asiakirjasta apostille on annettu. Käytännössä luettelo muodostuu apostille-todistusten kaksoiskappaleista. Todistettavasta asiakirjasta ei ole otettava jäljennöstä. Luettelon avulla voidaan pyynnöstä varmistaa, että todistuksessa olevat tiedot ovat yhtäpitävät luettelossa olevien tietojen kanssa.

3.5 Allekirjoitus

JNotA 2 §:n mukaan todistuksesta tai muusta toimituskirjasta, jonka julkinen notaari antaa, tulee käydä ilmi, että sen on antanut julkinen notaari ja lisäksi notaarin virka-asema.

Virkanimikettä ja viranomaisen nimeä ei ole tarpeen kääntää vieraalle kielelle. Harkiten voidaan käyttää esim. henkikirjoittaja –nimikkeen epävirallisia käännöksiä. Ulkomaille menevissä todistuksissa voidaan käyttää yleismaailmallisesti tunnettua ja hyväksyttyä nimitystä notarius publicus. Englanninkielisiin maihin menevissä asiakirjoissa voidaan käyttää myös nimitystä notary public.

Valmiiksi kirjoitetuissa todistuksissa on useasti myös lause: My commission expires (valtuutukseni päättyy). Tämä kohta voidaan yliviivata tai täyttää lauseella: My commission is permanent (valtuutukseni on pysyvä).

Suomessa viranomaisena toimivan julkisen notaarin asemaa selvennetään kirjoittamalla todistukseen suomeksi 'viran puolesta', muilla kielillä 'ex officio' tai englanniksi 'by virtue of office'.

3.6 Leima ja/tai sinetti

JNotL 4 §:n mukaan julkisen notaarin antaman todistuksen tulee olla vahvistettu leimalla tai sinetillä.

3.7 Kieli

JNotA 1 §:n mukaan ”Kaupunkiin erityisesti asetetun julkisen notaarin virkaa täytettäessä on kiinnitettävä huomiota myös hakijoiden vieraiden kielten taitoon”. Kansainvälisyys on pykälän sääntämisaioista lisääntynyt huomattavasti, joten säännös on tavallaan yhä ajankohtainen.

Säännös ei velvoita lukemaan tai kirjoittamaan ulkomaisia asiakirjoja, mutta hyvään hallintotapaan kuuluu tietenkin pyrkiä palvelemaan asiakasta joustavasti. Julkinen notaari päättää itse, minkä kielen hän hallitsee niin hyvin, että saa siitä selvän. Jokainen tapaus on arvioitava erikseen. Vähämerkityksisen asian voi selvittää sanakirjan, asiakirjan hakijan tai hänen avustajansa tuella, mutta tärkeät asiakirjat asiakkaan tulee käännettäväksi nämä kielet hallitsevilla virallisella kääntäjällä.

Julkinen notaari voi antaa maan ulkopuolella käytettäväksi aiottuja toimituskirjoja kaikilla hallitsemillaan kielillä.

3.8 Julkisuus

Julkisen notaarin toiminnan julkisuus määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lisäksi erityislaeissa on asiakirjojen julkisuutta koskevia säännöksiä (esim. vekselilain 91 § ja shekkilain 69 §).

3.9 Neuvonta

Julkinen notaari on velvollinen antamaan neuvontaa hyvän hallintotavan mukaisesti. On pidettävä huoli siitä, ettei julkinen notaari ryhdy asiakkaan asiamieheksi tai avustajaksi tai että asiakkaalle voisi edes jäädä tällainen kuva.

Erityisen ongelmallista neuvonta on ulkomaille tarkoitetuissa asiakirjoissa. Mikäli asiakas ei itse tiedä, mitä todistuksia tms. hänen on ulkomailla esitettävä, on julkisen notaarin mahdollista jossain määrin avustaa asiakasta hänen asiassaan. On kuitenkin varottava antamasta 'sitovaa' neuvontaa esim. tietyssä maassa noudatettavasta käytännöstä, ellei ole varma annettavan neuvon paikkansa pitävyydestä. Asiakasta voi kehottaa kääntymään kyseisen valtion Suomeen akkreditoitun

diplomaattisen edustuston puoleen (UM:n protokollaosaston laatima luettelo The Helsinki Diplomatic List, Edita; ks. myös [www.formin.fi/palvelut/muut linkit](http://www.formin.fi/palvelut/muut/linkit)).

4 JULKISEN NOTAARIN TEHTÄVÄT

4.1 Yleistä

Julkisen notaarin tehtävät ovat asianosaisaloitteisia. Tämä tarkoittaa, että julkinen notaari ei voi ryhtyä virkatoimeen omasta aloitteestaan. Toisaalta tehtävää rajoittaa lakisidonnaisuus; julkinen notaari voi ryhtyä vain sellaiseen virkatoimeen, johon hänellä on säädösten nojalla toimivalta. Vaikka tehtävät on määritelty lainsäädännössä tarkasti, käytännössä julkisen notaarin on yksittäistapauksissa harkittava muun muassa se, kuuluuko asiakkaan pyytämä toimenpide julkisen notaarin vai jonkun muun viranomaisen tehtäviin.

4.2 Asiakirjan laillistaminen eli legalisointi

Kun Suomen viranomaisen antama asiakirja esitetään ulkomailla, se on yleensä laillistettava ulkoasiainministeriön oikeudellisella osastolla tai varustettava apostille-todistuksella. Useissa Suomea sitovissa kansainvälistä oikeusapua ja yhteistyötä koskevissa sopimuksissa on sovittu, että alkuperäinen asiakirja ja auktorisoidun kääntäjän laatima käännös ovat riittäviä kyseisessä sopimuksessa mainittua menettelyä varten, kun asiointi tapahtuu suoraan ao. maiden viranomaisten välillä (esim. SopS 51/1969, 3 artikla).

Viranomaisen antaman asiakirjan laillistamisella tarkoitetaan sen seikan todistamista, että asiakirjan allekirjoittaneella on asiakirjassa mainittu virka-asema ja että hänellä siinä ominaisuudessa asiakirjan antamishetkellä on ollut laillinen oikeus antaa sellainen asiakirja. Laillistaminen ei tarkoita sitä, että asiakirjan sisältö vahvistettaisiin oikeaksi.

4.2.1 Apostille-sopimus

Apostille-todistuksen antaminen perustuu 5.10.1961 solmittuun kansainväliseen yleissopimukseen ulkomaisten yleisten asiakirjojen laillistamisvaatimuksen poistamiseksi. Sopimuksen tarkoituksena on korvata monivaiheinen asiakirjojen laillistamismenettely. Apostille-todistuksella todistetaan oikeaksi yleisessä asiakirjassa olevan allekirjoituksen oikeaperäisyys, missä ominaisuudessa allekirjoittaja on toiminut ja tarvittaessa asiakirjassa olevan sinetti tai leima, jos asiakirja on tarkoitus esittää sellaisessa valtiossa, joka on liittynyt em. sopimukseen.

4.2.2 Apostille-sopimukseen liittyneet valtiot

Ajantasainen luettelo apostille-sopimukseen liittyneistä valtioista löytyy internetistä osoitteesta <http://www.hcch.net/e/members/index.html>. Tästä osoitteesta saa lisätietoa apostillesta. Luettelosta on huomattava, että eräät valtiot ovat liittyneet sopimukseen osavaltioittain tai maakunnittain. Suomi

on liittynyt sopimukseen 26.8.1985. Tämän ohjeen lopussa on myös Turun maistraatin laatima valtiokohtainen luettelo (tilanne marraskuu 2001).

Valtio, jossa asiakirjaa aiotaan käyttää, on aina ensin selvitettävä. Mikäli valtio ei kuulu sopimusvaltioihin, ohjataan asiakas laillistamaan asiakirjansa ulkoasiainministeriön laillistamismenettelyn kautta (ks. jäljempänä kohta 4.3.).

Asiakirjaan ei voi saada sekä apostille-todistusta että ulkoasiainministeriön laillistamista.

4.2.3 Apostille-viranomaisen Suomessa

Asetuksen 706/1985 (viimeksi muut. 893/1996) 1 §:n mukaan maistraatissa ja Ahvenanmaan lääninhallituksessa toimiva julkinen notaari voi antaa apostille-sopimuksen mukaisen todistuksen. Muilla julkisilla notaareilla ei siis ole toimivaltaa antaa todistusta.

4.2.4 Apostille-sopimuksen tarkoittamat asiakirjat ja merkinnät

Apostille-sopimusta sovelletaan yleiseen asiakirjaan, joka on annettu sopimusvaltion alueella ja joka on tarkoitus esittää toisen sopimusvaltion alueella. Suomessa apostille voidaan antaa siis vain asiakirjasta, jonka on antanut

- Suomen viranomaisen
 - esimerkiksi kunnan, valtion tai seurakunnan palveluksessa oleva virkamies tai
 - niihin rinnastettava organisaatio kuten ylioppilastutkintolautakunta (www.minedu.fi/yo-tutkinto) ja kauppakamarit (Keskuskauppakamari pitää rekisteriä kauppakamarien nimenkirjoitukseen oikeutetuista henkilöistä, www.kauppakamari.fi)
- henkilö, joka on Suomen viranomaiselta saanut valtuuden tai oikeuden hoitaa tiettyjä tehtäviä ja antaa tietyntylaisia todistuksia, esimerkiksi
 - laillistetut lääkärit ja muut terveydenhuollon ammattihenkilöt (Terhikki-rekisteriä pitää Terveydenhuollon oikeusturvakeskus, www.teo.fi)
 - eläinlääkärit (rekisteriä pitää maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosasto, www.mmm.fi)
 - viralliset kääntäjät (rekisteriä pitää kääntäjien tutkintolautakunta, www.kotus.fi)

Jos yleisen asiakirjan antaneen henkilön toimivalta ei ole tiedossa, pitää asia tarkistaa esimerkiksi lainsäädännöstä, valtiokalenterista tai tiedustelemalla asiasta laillistaneelta viranomaiselta tai rekisterinpitäjältä.

Yleisellä asiakirjalla tarkoitetaan sopimuksessa (1. artikla)

- a) asiakirjoja, jotka on antanut valtion oikeuslaitokseen kuuluva viranomaisen tai virkamies, niihin luettuina virallisen syyttäjän, tuomioistuimen sihteerin ja haastemiehen ("huissier de justice") antamat asiakirjat;
- b) hallinnollisia asiakirjoja;
- c) notaarien antamia asiakirjoja;

- d) yksityiseen asiakirjaan merkittyjä virallisia todistuksia, kuten merkintöjä kirjaamisesta, päiväyksen vahvistamisista ja nimikirjoituksen oikeaksi todistamisista.

Yleissopimusta ei sovelleta diplomaattisten tai konsuliedustajien antamiin asiakirjoihin eikä hallinnollisiin asiakirjoihin, jotka välittömästi koskevat kauppatoimia tai tulliasioita (2. artikla).

On huomattava, että aina ei varmenneta varsinaisesti itse asiakirjaa vaan siinä oleva merkintä kuten esimerkiksi asiakirjassa oleva julkisen notaarin todistus.

Konekielisesti allekirjoitettuihin todistuksiin ja otteisiin yms. ei voida antaa apostille-todistusta. Asiakirjaan on ensin hankittava asiakirjan antaneen virkamiehen allekirjoitus ja tarvittaessa lisättävä virka-asema ja virkaleima.

Asiakirjassa, johon apostille liitetään, pitää olla alkuperäinen allekirjoitus ja allekirjoittajan virka-asema/nimike sekä leima tai sinetti. Mikäli leima tai sinetti puuttuu, jätetään tämä kohta apostillesta tyhjäksi.

4.2.5 Todistusmerkinnät ja todistuksen muoto

Todistus kirjoitetaan yleissopimuksen mukaiselle lomakkeelle. Mahdollista on käyttää tekstinkäsittelyllä laadittuja asiakirjoja, joiden asettelujen tulee vastata yleissopimuksen määräyksiä. Todistuksen tulee olla neliön muotoinen ja sen sivut ovat vähintään 9 cm pitkät.

Apostille kirjoitetaan suomen tai ruotsin kielellä ja laaditaan kahtena kappaleena, joista toinen liitetään paperisinettillä asiakirjan alimmaiseksi ja toinen jää maistraattiin luettelon osaksi.

Todistuksella vahvistetaan asiakirjassa olevan allekirjoituksen oikeaperäisyys, allekirjoittajan toimi tai asema sekä tarvittaessa myös sinetti tai leima.

Todistukseen merkitään lisäksi apostillen antavan julkisen notaarin tiedot.

Jos apostillea ei pystytä tekemään suoraan, voidaan asiakirjaan yleensä antaa ensin julkisen notaarin todistus ja sitten toisen julkisen notaarin antama apostille laillistamaan julkinen notaari. Tämä tulee kyseeseen mm. silloin, kun asiakirjan allekirjoittaja ei ole viranomainen.

Esimerkitapauksia:

Yritysmailman asiakirjoissa todistetaan asiakirjan antajan allekirjoitus ja oikeus allekirjoittaa yrityksen puolesta (tiedot tarkistetaan kaupparekisteristä), ja annetaan sen jälkeen julkisesta notaarista apostille.

Yrityksen palkkakirjanpitäjä on antanut työntekijälle adoptioasiaa varten palkkatodistuksen, johon tarvitaan apostille. Koska palkkakirjanpitäjä ei ole viranomainen tai siihen verrattava, on notaarin ensin todistettava hänen oikeutensa antaa/allekirjoittaa ko. asiakirjoja (allekirjoitusoikeus voidaan todeta asemavaltuutuksen perusteella) ja sen jälkeen notaarista kirjoitetaan apostille. Asemavaltuutuksen selvittäminen voidaan suhteuttaa todistuksen sisältöön ja käyttötarkoitukseen nähden.

On huomattava, ettei esimerkiksi Suomessa sijaitsevan Venäjän konsulaatin virkailijan toimivaltaa voi todistaa apostillilla, koska hän ei ole Suomen viranomainen, vaikka asiakirja olisikin suomeksi kirjoitettu ja nimeltään suomalaisen henkilön antama.

Apostille annetaan erikseen sekä alkuperäisen asiakirjan antajasta että kääntäjästä ja liitetään samalla paperisinetillä asiakirjoihin. Esimerkiksi Espanjassa on vaadittu apostille molemmista.

Jos asiakirja on kahden henkilön allekirjoittama, molempien allekirjoitus voidaan todistaa samalla apostille-todistuksella. Esimerkiksi Lääkelaitoksen antamat päätökset ja maistraatin holhoustoimen päätökset.

Antaessaan vieraskielisen asiakirjan viranomaisen tulisi käyttää käännetyn virkanimikkeen lisäksi suomen- tai ruotsinkielistä virkanimikettä, koska apostille annetaan aina suomen tai ruotsin kielellä.

Apostillea hakiessaan asiakas saattaa pyytää liittämään 'sinetin alle' muitakin asiakirjoja. Pyyntöön on suhtauduttava varauksellisesti, ja on varmistettava, että liitteet ovat osa viranomaisen antamaa asiakirjaa.

4.3 Ulkoasiainministeriön laillistamismenettely

Muissa kuin apostille-sopimukseen liittyneissä maissa käytettävät Suomen viranomaisten antamat yleiset asiakirjat laillistaa ulkoasiainministeriö, ja ulkoasiainministeriön laillistamisvahvistuksen varmentaa sen valtion Suomeen akreditoitu edustusto, jossa asiakirjaa käytetään.

Yksityisten asiakirjojen laillistamismenettely on sen sijaan kolmivaiheinen. Esimerkiksi julkisen notaarin todistuksella yksityinen asiakirja muuttuu viranomaisen antamaksi eli yleiseksi asiakirjaksi. Tämän jälkeen ulkoasiainministeriön oikeudellinen osasto laillistaa julkisen notaarin toimivallan. Lopuksi ulkoasiainministeriön laillistamisvahvistuksen varmentaa sen valtion Suomeen akreditoitu edustusto, jossa asiakirjaa käytetään.

Passi- ja viisumiasioiden yksikön käyntiosoite on Merikasarminkatu 5 E/F, 00160 Helsinki, p. (09) 1605 5214. Postiosoite on Ulkoasiainministeriö / laillistukset OIK-33, PL 176, 00161 Helsinki. Asiakaspalvelu on avoinna arkipäivisin 9.00 - 12.00. UM vastaa vain laillistamisesta, ja asiakkaan on itse hankittava kohdemaan edustuston laillistamista osoittava leima. Suomeen akreditoitujen edustustojen yhteystiedot löytyvät UM:n julkaisusta (Diplomaattiluettelo), jota päivitetään kahdesti vuodessa. Julkaisun voi ostaa Editasta. Edustustojen yhteystietoja voi hakea ulkoasiainministeriön kotisivuilta ([www.formin.fi/palvelut/muut linkit](http://www.formin.fi/palvelut/muut_linkit)), kyseisen maan ulkoasiainministeriön kotisivuilta tai mahdollisesti edustuston omalta kotisivulta.

Ulkoasiainministeriön toimittamasta asiakirjan laillistamisesta (legalisoinnista) säädetään JNotL 7 §:n 1 momentissa. Sen mukaan ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston päälliköllä tai hänen määräämällään ministeriön virkamiehellä on oikeus ulkomaan viranomaisista varten antaa tässä JNotL:ssa tarkoitettuja todistuksia.

4.4 Tehtävät julkisesta notaarista annetun lain nojalla

4.4.1 Allekirjoituksen oikeaksi todistaminen

Allekirjoituksen oikeaksi todistamisella tarkoitetaan julkisen notaarin luona henkilökohtaisesti läsnä olevan henkilön suorittaman allekirjoituksen todistamista.

Asiakkaan on esitettävä kuvallinen todistus henkilöllisyydestään. Virallisia henkilöllisyystodistuksia ovat voimassa olevat passi ja henkilökortti. Mikäli allekirjoittajan henkilötunnus, passin nro tms. on merkitty allekirjoituksen yhteyteen, on myös sen oikeellisuus tarkistettava. Henkilöllisyyden selvityksen on oltava oikeassa suhteessa todistuksen arvoon ja käyttötarkoitukseen nähden. Koska julkisen notaarin antama todistus nauttii suurta luottamusta, on notaarin syytä pitää suhteellisen tiukkaa linjaa.

Testamenttien ja avioehtosopimusten todistamisesta on näitä koskeissa laeissa on erityissäännökset. Pääsääntöisesti julkinen notaari ei todista näitä. Poikkeuksena on suomalaisen ja ulkomaalaisen välinen avioehtosopimus. Monissa maissa nimittäin vaaditaan allekirjoitukselle julkisen notaarin todistus, jotta avioehtosopimus olisi pätevä. Ollakseen myös Suomessa pätevä, näissä tulee olla myös toinen todistaja.

Amerikkalaisen asiakirjan lopussa lukee usein ”subscribed and sworn before me” (edessäni allekirjoitettu ja valalla vahvistettu). Tällaisia asiakirjoja myös julkinen notaari voi allekirjoittaa, vaikka varsinaiset valat vannotaan käräjäoikeudessa.

Espanjalaisiin ns. pitkiin valtakirjoihin puolestaan pyydetään vain notaarin allekirjoitus eikä ollenkaan valtakirjan antajan allekirjoitusta. Asiakkaan voi kuitenkin antaa allekirjoittaa valtakirja ja todistetaan sitten hänen allekirjoituksensa omakätiseksi.

Ulkomaisissa, erityisesti yhdysvaltalaisissa asiakirjoissa julkisen notaarin todistus on valmiiksi kirjoitettu. On syytä olla tarkkaavainen, jotta ei epähuomiossa todistaisi muuta kuin allekirjoituksen tai seikkoja, joista todella on esitetty selvitys. Mikäli asiakas esittää ulkomaankielisen asiakirjan, jonka sisällöstä julkisella notaarilla ei ole tietoa, on syytä varmistaa toimenpiteen asianmukaisuus esimerkiksi pyytämällä asiakirjasta käännöksen (ks. kohta 3.1.1.2).

Ulkoasiainministeriö ei edellytä kutsujan allekirjoituksen oikeaksi todistamista, jotta yksityishenkilö voisi saada viisumin. Käytännössä kutsuja kuitenkin esitetään todistettavaksi runsaasti. Julkinen notaari voi asiakkaan pyynnöstä todistaa tällaisen kutsun.

4.4.2 Kompetenssitodistukset

Julkinen notaari on velvollinen todistamaan, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä määrätynlaiseen virkatoimeen tai, että joku on määrättyssä virka-asemassa tai omaa määrätyn pätevyyden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Todistusten perusteena on yleensä virka-asema, kaupparekisterin tiedot tai suoritettu tutkinto.

Todistuksen voi antaa vain Suomen viranomaisista ja suomalaisista virkamiehistä. Aika usein tällaisia todistuksia annetaan kansainvälisten adoptioiden yhteydessä. Näitä pyydetään julkiselta notaarilta usein myös valtion, kuntien ja seurakuntien virkamiehistä, jotka UM voisi laillistaa suoraankin. Näin lähinnä siksi, että jatkossa UM:n laillistamisen katsotaan olevan helpompaa ja halvempaa, kun on vain yksi julkinen notaari, joka laillistetaan.

Yhtiöiden osalta noudatetaan samaa sääntöä eli todistus voidaan antaa vain suomalaisista yhtiöistä. Nimenkirjoittamisoikeuden tulee perustua kaupparekisterin tietoihin. Kuitenkin joissakin tapauksissa voidaan todistaa asemavaltuutuksen perusteella (esimerkiksi pankin toimihenkilö, yhtiön palkanlaskija, isännöitsijä).

Virallista kääntäjää todistettaessa on erityisesti tarkistettava mistä kielestä mihin kieleen hänellä on oikeus kääntää. Asiakkaan tulee itse selvittää se, tarvitaanko kohdemaassa alkuperäinen asiakirja. Mikäli tarvitaan, virallisen kääntäjän tulisi liittää käännökseen alkuperäinen käännettävä asiakirja.

Joidenkin kääntäjien leimoissa lukee virallisen kääntäjän asemesta valantehnyt kielenkääntäjä. Tämä nimike on kuitenkin vanhentunut ja kääntäjiä on asiasta informoitu, jotta he hankkisivat itselleen asianmukaiset leimat. Jos tällainen nimike leimassa kuitenkin esiintyy, kirjoitetaan todistuskohtaan 'virallinen kääntäjä'.

4.4.3 Jäljennöksen oikeaksi todistaminen

Asiakkaan on aina esitettävä alkuperäinen asiakirja. On syytä varoa aidon näköisiä kopioita. Todistettavan alkuperäiskappaleen on pääsääntöisesti oltava allekirjoitettu ja/tai leimalla/sinetillä varustettu. Vaikka asiakkaalla olisi mukana oma jäljennöskappale, on jäljennös paras ottaa itse ainakin silloin, kun on kysymyksessä pitkä tai vieraskielinen asiakirja, koska kopiointi on nopeampaa kuin vertaaminen. Ulkomaisten asiakirjojen luotettavuuden arvioinnissa voidaan tarvittaessa kääntyä UM:n puoleen, joka voi antaa ohjeita asiakirjan luotettavuuteen vaikuttavista seikoista.

Asiakirjakäsitteeseen on syytä kiinnittää huomiota ja säilyttää asiakirjakokonaisuudet alkuperäisessä muodossa. Esimerkiksi asiakirjan erillään olevat liitteet tulee todistaa omana kokonaisuutenaan.

Joidenkin maiden, kuten Australian, viranomaisille ei aina kelpaa valmis jäljennöksen oikeaksi todistaa -leima, vaan he saattavat vaatia jäljennökseen koneella kirjoitetun tekstin ”This photocopy is a true copy of the original document which I have sighted” eli lisäksi, että notaari todella on nähnyt alkuperäisen asiakirjan.

4.4.4 Protestien toimittaminen vekselilain ja shekkilain nojalla

Protesti on virallinen todistus siitä, että vekseli on esitetty hyväksyttäväksi tai maksettavaksi. Vekselin ja sen protestoinnin on täytettävä laissa säädetyt muotomääräykset. Vekseli on esitettävä alkuperäisenä oikeassa protestointipaikassa ja oikeaan aikaan. Jos vekselissä on korjauksia, se

protestoidaan korjausten mukaan. Myös ulkomaalaiset vekselit protestoidaan (mm. Promisory Note).

Vekselin voi pyytää käännättämään, jos se on vieraskielinen. Epäselvässä tapauksessa on parempi protestoida kuin jättää protestoimatta.

Protestipäiviä ovat erääntymispäivän jälkeiset kaksi arkipäivää. Erääntymispäivänä täytyy kuitenkin olla mahdollista maksaa vekseli eli sen täytyy olla myös arkipäivä. Jos se ei ole, on varattava yksi arkipäivä maksupäiväksi. Vekseliä ei saa protestoida ennen eikä jälkeen protestipäivien.

Esimerkkejä määräajoista:

Vekselin eräpäivä on lauantai 7.9.2002. Maksun voi aikaisintaan vaatia vasta maanantaina 9.9.2002. Protestointi on maksamatta jättämisen vuoksi otettava viimeistään keskiviikkona 11.9.2002. Jos vekselin eräpäivä sen sijaan on perjantai 6.9.2002, on protestointi tehtävä viimeistään tiistaina 10.9.2002. Velallinen saattaa vielä maksaa vekselin samana päivänä, kun se tuodaan protestoitavaksi, sillä vekselilain mukaan maksu voi tapahtua klo 19 mennessä. Tämän vuoksi protestista tehdään pöytäkirja vasta seuraavana päivänä.

Protestoimispaikka on vekselin esittämispaikkakunta eli se paikkakunta, joka on merkitty vekselin maksupaikaksi. Protestiviranomaisia ovat kaupungissa julkinen notaari ja maalla paikkakunnan tai lähimmän kaupungin julkinen notaari.

Protestin toimittaminen

Kun asiakas tuo vekselin protestoitavaksi, asia kirjataan saapuneeksi diaarikirjaan, joka toimii samalla asialuettelona. Diaarikirjaan merkitään juokseva numerointi, jättöpäivä ja kellonaika, velallinen, summa ja protestinhakija sekä hakijan kuittaus vekselin takaisin luovuttamisesta.

Protestipöytäkirja tehdään kahtena kappaleena. Pöytäkirjan toiselle puolelle kopioidaan vekselin etu- ja takapuoli (ennen protestimerkintöjen tekemistä). Alkuperäisen vekselin takapuolelle tulee protestointimerkinnot ja notaarin allekirjoitus. Asiakas saa takaisin protestoidun vekselin sekä yhden protestipöytäkirjan. Toinen kappale pöytäkirjasta jää julkiselle notaarille ja siitä lähetetään jäljennös Suomen Asiakastieto Oy:lle. Ns. hiljaisen protestin ollessa kyseessä kirjoitetaan pöytäkirjan oikeaan yläkulmaan sana hiljainen/ei-julkisuuteen. Myös pankkien ns. hiljaiset protestoinnit lähetetään, siis sellaiset, joita pankki ei halua julkistaa. Näin siksi, että Suomen Asiakastieto Oy on pankkien ja kaupan keskusliikkeiden omistama ja se ei lähetä Kauppalehteen näitä hiljaisia protestointeja. Suomen Asiakastieto Oy lähettää protestista kyselyn vekselin hyväksyjälle (maksavalle) vekseliin kirjoitetulla osoitteella mahdollisia vastahuomautuksia varten. Myös julkinen notaari voi lähettää protestoinnista ilmoituksen velalliselle.

Tratta on velkojan velalliseen kohdistama yksipuolinen maksukehotus, jolla velallinen pyritään taivuttamaan velan maksamiseen. Trattoja ei enää protestoida 1.9.1999 voimaan tulleen saatavien perinnästä annetun lain nojalla.

4.4.5 Täysivaraisuustodistus

Lain mukaan julkinen notaari on velvollinen antamaan esitetyn selvityksen tai tiedossaan olevien seikkojen perusteella täysivaraisuustodistuksia. Käytännössä todistuksia annetaan harvoin, koska täysivaraisuustodistuksen todistusarvoa heikentää muun muassa se, ettei hakijan velkavastuita voida täydellisesti selvittää.

Todistusta annettaessa on otettava huomioon seuraavat seikat:

- todistus annetaan vain fyysisistä henkilöistä
- todistetaan yleensä, että henkilö on vakavarainen vastaamaan tietystä sitoumuksesta (yleensä takaus liittyen lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanoon, turvaamistoimenpiteeseen tai häättöön)
- ei siis todisteta, että joku on yleensä vakavarainen
- selvitykseksi vakavaraisuudesta kelpaa esimerkiksi palkkatodistus, omavaraisuustodistus, verotustodistus, lainhuutotodistus, pankin saldotodistus ym. sekä veroviraston todistus siitä, ettei henkilöltä ole veroja perittävänä ja ulosottomiehen todistus siitä, ettei henkilöön kohdistu ulosottoimenpiteitä (todistukseen voi laittaa tiedon, mihin selvitykseen se perustuu)
- takaajiksi käyvät vain fyysiset henkilöt, jotka ovat menneet omavelkaiseen yhteisvastuulliseen takaukseen
- julkisen notaarin tutkimisvelvollisuus on suhteessa sitoumuksen suuruuteen
- lähtökohtana jäljennös päätöksestä (tuomio, häätöpäätös jne.)

4.4.6 Todistukset asiakirjojen sisällyksestä

Ansioluettelot

Kaikista ansioluettelossa mainituista asioista täytyy olla todistus, myös kielitaidosta. Joskus asiakkaat esimerkiksi merkitsevät ansioluettelon kielitaitokohtaan, että he ovat suomen kielen taitoisia esittämättä siitä kuitenkaan mitään todistusta. Tällaista tietoa ei voida vahvistaa.

Ansioluettelossa mainittujen nimien (esimerkiksi oppilaitosten ja työnantajien) tulee olla täsmälleen samanlaisia kuin todistuksissa huolimatta siitä, että ne ovat todistuksen antamisen jälkeen saattaneet muuttua. Asiakkaan on itse korjattava mahdolliset puutteet ja virheellisydet.

Valtion viranomaisissa pidettävästä nimikirjasta säädetään nimikirjalaisissa (1010/1989). Ansioluetteloista ei ole säännöksiä. Julkisen notaarin aiemmin vahvistamaa ansioluetteloa samoin kuin aiemmin annettua nimikirjanotetta voidaan täydentää asiakirjan antamisen jälkeen tapahtuneilla tiedoilla (julkisen notaarin vahvistamat uudet tiedot liitetään paperisinetillä alkuperäiseen asiakirjaan).

Selvitykset Suomen lainsäädännöstä

Selvityksiä tarvitaan lähinnä perintö-, avioliitto- ja rekisteröintiasioissa Etelä-Euroopan valtioissa. Ne koskevat useimmiten perintökaarta ja avioliittolakia.

Selvityksissä on syytä pitäytyä yleisellä tasolla ja siteerata pelkästään pykäläiä, jotka soveltuvat asiakkaan tapaukseen. On erityisesti vältettävä todistamista yksittäistä lainkohtaa, joka kyseisessä

tilanteessa voi olla harhaanjohtava. Asiaan liittyviä henkilöitä ei pidä liittää todistukseen, vaikka asiakas usein sitä vaatii.

Jos asiakkaan tapaus on niin monimutkainen, että asian hoitamiseksi tarvitaan yksilöidympi selvitys (esimerkiksi perintöasiassa avioeroja, pitämättömiä osituksia ja perinnönjakoja, perillisiä useammasta avioliitosta tms.), voi asiakkaan neuvoa jonkun asianajajan luo, joka laatii tilanteesta selvityksen ja allekirjoittaa sen. Julkisen notaarin annetaan todistus, että kyseinen henkilö on asianajaja ja allekirjoittanut selvityksen. Kokemuksen mukaan se on riittänyt ulkomaiden viranomaisille.

Muu selvitys

Esimerkiksi yleinen edunvalvoja voi tarvita ulkomaille selvityksen toimivallastaan. Tämä edellyttää useita viranomaisten todistuksia (esim. holhousrekisterinote, kunnan päätös virkaan nimittämisestä, todistus nimittämiskirjan allekirjoitusoikeudesta), joiden perusteella julkinen notaari voi tehdä yhteenvedon toimivallasta.

4.4.7 Oikeudellisia ja taloudellisia suhteita koskevien selitysten ottaminen pöytäkirjaan

Selitykset ja todistukset liittyvät pääasiassa kaupankäyntiin tai muihin sopimukseen Suomen ulkopuolelle ja usein vielä kolmansien välillä. Asiakirjat ovat usein vieraskielisiä, ulkomaisen mallin muotoisia ja vaikeaselkoisia, vaikka olisivatkin viranomaisilta, pankeilta tai muilta rahoituslaitoksilta. Vähänkin epäselvissä tapauksissa on syytä vaatia asiakirjojen lähtömaan tälläkäläiseltä edustustolta todistus asiakirjojen aitoudesta. Viralliset käännökset on syytä vaatia, jos ei ole varma kielitaidostaan.

Pöytäkirjaan ja todistukseen on syytä panna ne asiakirjat päiväyksineen ja allekirjoittajineen, joiden perusteella todistuksen antaa ja ottaa kopio mainituista asiakirjoista omaan arkistoon.

Selitykset voivat olla hyvin moninaisia. Yksinkertaisin on ehkä, että tietyllä henkilöllä on ollut tietty asiakirja hallussaan tietynä päivänä. Pöytäkirjaan voidaan ottaa myös selitys siitä, että henkilön pyynnöstä kirjakuori on tietynä päivänä suljettu ja sinetöity. Olennaista on, että huolellisesti sinetöityyn kirjakuoreen merkitään kenen toimesta ja milloin kuori on suljettu.

Myös meriprotestit kuuluvat tähän ryhmään.

4.4.8 Tallelokeron avaaminen

Julkinen notaari toimii todistajana tallelokeron tai muun säilytyspaikan sulkemisessa taikka avaamisessa sekä sinetin asettamisessa tai sen poistamisessa.

- pöytäkirjaan merkitään läsnäolijoiden nimet ja asema sekä miten tallelokerot on avattu (pankin vara-avaimella tai poraamalla)
- pöytäkirjaan merkitään sisältääkö lokero tavaraa vai onko se tyhjä

- lokeron sisältö sinetöidään säilytyskuoriin, joiden päälle kirjoitetaan lokeron vuokraajan nimi ja lokeron numero
- tavallisesti säilytyskuoret siirretään pankin holviin avosäilytykseen tai uuteen tallelokeroon ja tästä tehdään pöytäkirjaan merkintä
- jos pankin edustaja hävittää lokerossa olevan arvottoman tavarana, pöytäkirjaan on tehtävä hävitettävistä tavaroista mahdollisimman tarkka kuvaus

4.4.9 Arvontojen valvonta

Julkinen notaari on velvollinen valvomaan arvontoja, toimittamaan obligaatioiden, osakkeiden tai muiden arvopapereiden arvontoja ja, milloin sopivasti käy päinsä, suorittamaan muitakin samanlaatuisia toimia. Arvonnoista on säädetty arpajaislaissa ja -asetuksessa. Tehtävät hoitaa yleensä poliisi.

4.5 Julkisen notaarin tehtäviä muiden lakien perusteella

Julkiselle notaarille on säädetty vanhastaan joukko tehtäviä, joiden merkitys ajan kuluessa vähentynyt tai tehtävää hoitaa joku muu viranomainen.

4.5.1 Isyyden tunnustamisen ja kuulemisen vastaanottaminen

Isyyslain (700/1975) 3 luvussa tarkoitettu miehen tunnustamislause annetaan lähes aina lastenvalvojalle. Miehellä on kuitenkin oikeus antaa tunnustaminen myös henkikirjoittajalle, julkiselle notaarille tai vihkimisen yhteydessä vihkijälle, joilla niinkään on isyyslain 18 § 2 momentin mukaan velvollisuus toimittaa isyyslain tarkoittama kuuleminen ja vastaanottaa hyväksyminen. Ennen tunnustamista julkisen notaarin on selvitettävä isyytensä tunnustavalle miehelle tunnustamisen merkitys ja oikeusvaikutukset (ohjeet selvityksen antamiseksi ovat isyyden tunnustamislomakkeessa ja tämän käsikirjan liitteenä).

4.5.2 Haasteen tiedoksi antaminen

Haastemieslain mukaan julkinen notaari on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon niin kuin haastemies.

5 LUETTELO APOSTILLEVALTIOISTA JA APOSTILLE-TODISTUS

APOSTILLEN HYVÄKSYNEET VALTIOT

(UM18.03.2003)

Haagissa 5.10.1961 tehtyyn yleissopimukseen ulkomaisten yleisten asiakirjojen laillistamisvaatimuksen poistamisesta liittyneet valtiot

ALANKOMAAT	MACAON ERITYISHALLINTOALUE
AMERIKAN YHDYSVALLAT	MAKEDONIA
ANDORRA	MALAWI
ANTIGUA JA BARBUDA	MALTA
ARGENTIINA	MARSHALLINSAARET
ARMENIA	MAURITIUS
ARUBA	MEKSIKO
AUSTRALIA	MONACO
BAHAMASAARET	NAMIBIA
BARBADOS	NIUE
BELGIA	NORJA
BELIZE	PANAMA
BOSNIA-HERZEGOVINA	PORTUGALI
BOTSWANA	
BRUNEI	RANSKA
BULGARIA	ROMANIA
	RUOTSI
EL SALVADOR	
ETELÄ-AFRIKKA	SAINT LUCIA
ESPANJA	SAINT KITTS JA NEVIS
	SAKSA
FITZI	SAMOA
HONGKONGIN ERITYISALUE	SAN MARINO
	SEYCHELLIT
IRLANTI	SLOVAKIA
ISO-BRITANNIA	SLOVENIA
ISRAEL	SUOMI
ITALIA	SURINAM
ITÄVALTA	SWASIMAA
	SVEITSI
JAPANI	
JUGOSLAVIA	TONGA
	TRINIDAD TOBAGO
KAZAKSTAN	TSEKKI
KOLUMBIA	TURKKI
KREIKKA	
KROATIA	UNKARI
KYPROS	UUSI-SEELANTI
LATVIA	VALKO-VENÄJÄ
LESOTHO	VENEZUELA
LIBERIA	VENÄJÄ
LIECHTENSTEIN	VIRO
LIETTUA	
LUXEMBURG	

APOSTILLE
(Convention de La Haye du 5 octobre 1961)

1. Maa: Suomi
Land: Finland

Tämän yleisen asiakirjan:
Denna allmänna handling:

2. on allekirjoittanut _____
är undertecknad av

3. toimiessaan _____
i egenskap av

4. Siinä oleva leima/sinetti on _____
är försedd med sigill/stämpel av

Todistetaan
Intygas

5. Turussa 6. päivänä kuuta 2003
I Åbo den 2003

7. xxx, ZZZZZn maistraatin julkinen notaari (notarius publicus)
av _____

8. No /2003
Nr

9. Sinetti/Leima:
Sigill/Stämpel

10. Allekirjoitus:
Underskrift

xxx
Henkikirjoittaja, julkinen notaari
Häradsskrivare, notarius publicus
Turku, Finland

6 MALLEJA JA ESIMERKKEJÄ

ALLEKIRJOITUKSEN OIKEAKSI TODISTAMINEN

<p>Suomi Todistan, että Matti Virtanen on omakätisesti allekirjoittanut edellä olevan asiakirjan.</p> <p>Paikka ja aika Viran puolesta: NN Virka-asema, julkinen notaari</p> <p>Maksu</p>	<p>Ruotsi Intygas, att Matti Virtanen egenhändigt har undertecknat ovanstående dokument.</p> <p>Åbo, Ex officio: NN Häradsskrivare, Notarius Publicus</p> <p>Avgift</p>
<p>Englanti This is to certify the above own hand signature(s) of Mr/Mrs/Miss Turku, 16 December 2002 Ex officio: Henkikirjoittaja (District Registrar) Notary Public</p> <p>Fee</p>	<p>Kuukaudet englanniksi: (January, February, March, April, May, June, July, August, September, October, November, December)</p>
<p>Ranska yksikkö Je certifie que Monsieur .../Madame .../Mademoiselle ... a signé ce document de sa propre main. A Turku, le 16.12.2002 Ex officio: NN Henkikirjoittaja, Notaire Public</p>	<p>Ranska monikko Je certifie que Monsieur ... et Madame ... (Mademoiselle ...) ont signé ce document de leurs propres mains. A Turku, le 16.12.2002 Ex officio: NN Henkikirjoittaja, Notaire Public</p>
<p>Saksa yksikkö Die eigenhändige Unterschrift von Herrn Matti Virtanen /von Frau Maija Virtanen wird hiermit bestätigt. Turku, den 16.12.2002 Von Amts wegen: NN Notarius Publicus</p>	<p>Saksa monikko Die eigenhändigen Unterschriften von Herrn Matti Virtanen und Herrn Pekka Laaksonen (von Frau ...) werden hiermit bestätigt. Turku, den 16.12.2002 Von Amts wegen: NN Notarius Publicus</p>
<p>Espanja yksikkö Certifico que Matti Virtanen (Maija Virtanen) ha firmado de su puno y letra el documento que antecede. Turku, 16.12.2002 Ex officio: NN Henkikirjoittaja, Notarius Publicus</p>	<p>Espanja monikko Certifico que Matti Virtanen y Maija Virtanen han firmado de sus punos y letras el documento que antecede. Turku, 16.12.2002 Ex officio: NN Henkikirjoittaja, Notarius Publicus</p>

ALLEKIRJOITUS- JA KOMPETENSSITODISTUS

<p>Suomi Todistan, että on oikeutettu allekirjoittamaan Yrityks Oy –nimisen yhtiön toiminimen ja että hän on omakätisesti allekirjoittanut tämän asiakirjan.</p> <p>Todistan, että ja ovat oikeutetut allekirjoittamaan Yrityks Oy nimisen yhtiön toiminimen ja että he omakätisesti ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan.</p>	<p>Ruotsi Intygas, att är berättigad att teckna Yritys Oy´s firma och att han/hon egenhändigt undertecknad ovanstående dokument.</p> <p>Intygas att och ... är berättigade att tillsammans teckna Yritys Oy´s firma samt att de egenhändigt undertecknat ovanstående dokument.</p>
<p>Englanti This is to certify the above own-hand signature of Mr/Mrs... and that he/she is authorized to sign for the company Yrityks Oy.</p> <p>This is to certify the own-hand signatures of Mr ... and Mrs ... and that they are authorized to jointly sign for the company Yrityks Oy.</p>	<p>Ranska Je certifie que Monsieur ... a signé ce document de sa propre main et qu´il est également autorisé à signer pour la société Yrityks Oy.</p> <p>Je certifie que Monsieur ... et Madame ... ont signé de leurs propres mains et qu´ils sont légalement autorisés à signer conjointement pour la société Yrityks Oy.</p>
<p>Saksa Hiermit wird bestätigt, dass Herr.../Frau ...die vorstehende Urkunde im Namen der Firma xxxx eigenhändig unterschrieben hat und dass er/sie berechtigt ist, für das Unternehmen / die Firma xxxx zu zeichnen.</p> <p>Hiermit wird bestätigt, dass Herr/Frau....., Herr/Frau und Herr/Frau.... die vorstehende Urkunde im Namen die Firma xxxx eigenhändig unterschrieben haben und dass sie berechtigt sind, für das Unternehmen / die Firma xxxx zu zeichnen.</p>	<p>Espanja Certifico que la firma que antecede es de puno y letra de Matti Virtanen / Maija Virtanen y que tiene la capacidad legal para suscribir, por si solo, en nombre y representacion de la sociedad denominada Yrityks Oy.</p> <p>Certifico que las firmas que anteceden son de punos y letras de Matti Virtanen y Maija Virtanen y que tienen la capacidad legal para suscribir, juntos, en nombre y representacion de la sociedad denominada Yrityks Oy.</p>

MUITA KOMPETENSSITODISTUKSIA

Todistan, että ... on oikeutettu allekirjoittamaan Yritys Oy nimisen yhtiön toiminimen.

... on oikeutettu kaupparekisterin mukaan allekirjoittamaan Yritys Oy nimisen yhtiön toiminimen.

Intygas, att ... enligt handelsregistret är berättigad att teckna Yritys Oy´s firma.

This is to certify that and ... is/are authorized to sign for Yritys Oy.

This is to certify that NN is authorized to sign for Helsingin maistraatti.

Todistan, että ... on virallinen kääntäjä ja että hän on oikeutettu tekemään käännöksiä ... kielestä ... kielelle.

Intygas, att ... är auktoriserad translator med rätt att översätta från finska till svenska.

This is to certify that ... is an authorized translator with competence to perform translations from Finnish into English.

(Kielet englanniksi: Spanish, Portuguese, Swedish, Norwegian, Danish, Russian, German, French, Dutch, Italian, Turkish.)

Je certifie que ... est traducteur juré du finnois en francais.

Hiermit wird bestätigt, dass Herr / Frau... vereidigter Übersetzer / vereidigte Übersetzerin ist und berechtigt ist, aus dem Finnisch ins Deutsch zu übersetzen.

tai

Hiermit wird bestätigt, dass Herr / Frau... vereidigter Übersetzer / vereidigte Übersetzerin ist. Er / Sie ist berechtigt, aus dem Finnisch ins Deutsch zu übersetzen.

Certifico que Maija Virtanen es traductora official del finlandes al espanol.

Certifico que Matti Virtanen es traductor official del finlandes en espanol.

This is to certify that NN is legalized doctor and authorized to issue certificates of this kind.

JÄLJENNÖKSET

<p>Suomi Jäljennös oikeaksi todistetaan. Paikka ja aika Viran puolesta, allekirjoitus, virka-asema ja julkinen notaari</p> <p>Todistan jäljennöksen oikeaksi. Samalla todistan, että tässä jäljennöksessä on lehteä, jotka kaikki ovat varustetut alla olevalla sinettileimalla.</p>	<p>Ruotsi Avskriftens riktighet bestyrkas.</p> <p>Fotokopians överensstämmelse med originalet intygas.</p>
<p>Englanti For a correct and true copy.</p> <p>I hereby certify that this is a correct and true copy and includes pages all stamped with the seal of our office.</p>	<p>Saksa Die Richtigkeit der Kopie wird hiermit bestätigt.</p>
<p>Ranska Pour copie conforme. A Turku, le 16.12.2002</p> <p>Je certifie que la présente copie est conforme à l'original. Par la même je certifie que cette copie se compose de feuilles, sur chacune de ces feuilles est apposé le sceau officiel.</p>	<p>Espanja Certifico que la presente copia es fiel al texto del documento original.</p>

MUITA TODISTUKSIA**Meriprotesti**

Ote Turun maistraatin julkisen notaarin pöytäkirjasta joulukuun 17 päivänä 2002.

1 §

Joulukuun 17 päivänä klo 12.00 saapui allekirjoittaneen julkisen notaarin virkahuoneeseen Yritys –nimisen osakeyhtiön asiamies NN ja pyysi, että tähän erikseen jäljennetty kirjelmä otettaisiin julkisen notaarin pöytäkirjaan.

Todistukseksi tästä luvattiin ilmoittajalle pöytäkirjanote huomautuksin, ettei Suomessa voimassaoleva merilaki tunne sellaista oikeustointia, jota aikaisemman käytännön mukaan nimitettiin meriprotestiksi.

Vakuudeksi:

NN

Henkikirjoittaja, julkinen notaari

Todistusmaksu €

Yritys Oy

Seaprotest

Extract from the record of the Notary Public in Turun maistraatti, Turku, Finland, dated 17
December 2002

1 §

On the 17th of December, 2002, at 1 h 50 p.m. a representative of Yritys Oy, NN arrived at the office of the undersigned Notary Public and requested the document enclosed herein to be entered into the record of the Notary Public.

As an evidence, an extract from the record was promised to the person in question, while noting that the existing maritime law in Finland does not recognize such a legal act that was called sea protest under the former practise.

In witness whereof:

NN

Henkikirjoittaja, Notary Public

Fee €

Yritys Oy

Elossaolotodistus:

Todistus

Nimi
 Syntymäaika
 Syntymäpaikka

Ylläoleva henkilö on tänään henkilökohtaisesti todistanut henkilöllisyytensä Suomen passilla n:o xxxxxxxx, minkä johdosta todistan henkilön elävän.

Paikka ja aika
 Viran puolesta

Henkikirjoittaja, julkinen notaari

Intyg

Namn
 Födelsed
 Födelseort

Ovannämnda person har idag personligt intygat sitt identitet med Finska passet nr xxxxxxxx. På grund av detta intygar jag, att personen lever.

Åbo,
 Ex officio:

Häradsskrivare, notarius publicus

Tallelokeron avaaminen

Ote Turun maistraatin julkisen notaarin pöytäkirjasta joulukuun 17 päivänä 2002.

1 §

Samana päivänä kello 12.00 saapui allekirjoittanut julkinen notaari Pankki Oyj pankin pyynnöstä pankin liikehuoneistoon osoitteessa Pankkikatu 12, Turku, olemaan viran puolesta läsnä tallelokeroiden avaamisessa. Läsnä tilaisuudessa oli lisäksi pankin edustajana NN ja Lukko Oy:stä lukkoseppä NN.

Merkittiin, että lokeroiden N:ot 149 ja 833 vuokrat oli jätetty maksamatta, ja että pankki ei ollut saanut yhteyttä vuokraajiin.

Tämän jälkeen avattiin lokero n:o 833 ja todettiin, että se oli tyhjä. Avattiin lokero 149 ja sen sisältö pantiin kirjekuoreen, joka sinetöitiin ja sijoitettiin edellä mainitun liikehuoneiston "suljetun säilytyksen tiloihin". Kuoren päälle merkittiin "Maija Virtanen n:o 149".

Vakuudeksi

NN

Henkikirjoittaja, julkinen notaari

Maksu € Pankki Oyj

Muu todistus

Ote Turun maistraatin julkisen notaarin pöytäkirjasta joulukuun 12 päivänä 2002.

1 §

Joulukuun 17 päivänä klo 12.00 saapui allekirjoittaneen julkisen notaarin virkahuoneeseen Yritys Oy –nimisen osakeyhtiön toimitusjohtaja NN ja pyysi, että tähän erikseen jäljennetty yhteistyösopimus otettaisiin julkisen notaarin pöytäkirjaan. Alkuperäinen sopimusasiakirja oli tehty kahtena kappaleena ja sopimuksen toinen osapuoli Firma Oy oli NN:lle ilmoittanut, että heidän kappaleensa on hävinnyt. Nyt tähän pöytäkirjaan alkuperäisestä sopimuskappaleesta jäljennetty kappale on pyydetty ottamaan julkisen notaarin pöytäkirjaan siltä varalta, että Yritys Oy joutuu luovuttamaan oman kappaleensa vastapuolelle.

Todistukseksi tästä luvattiin ilmoittajalle pöytäkirjanote.

Vakuudeksi:

NN

Henkikirjoittaja, julkinen notaari

Todistusmaksu € Yritys Oy

MIEHELLE ANNETTAVAT TIEDOT ISYYDEN TUNNUSTAMISESTA

ISYYDEN VAHVISTAMINEN TUNNUSTAMISELLA

Isyyden tunnustamisen **tarkoituksena on** lapsen ja hänen isänsä välisen **sukulaisuussuhteen vahvistaminen**. Sekä isyytensä tunnustaneen miehen että erityisesti lapsen kannalta on tärkeitä, että isän ja lapsen välinen sukulaisuussuhde vahvistetaan vain silloin, kun sukulaisuussuhde on todella olemassa. Tämän varmistamiseksi on tunnustamislausuma toimitettava maistraatin hyväksyttäväksi. Maistraatin tulee jättää tunnustaminen hyväksymättä, jos katsotaan olevan ilmeistä, että isyytensä tunnustanut mies ei ole lapsen isä.

TUNNUSTAMISEN OIKEUSVAIKUTUKSET

Kun isyys on vahvistettu tunnustamisella, syntyy lapsen ja isyytensä tunnustaneen miehen sekä tämän sukulaisten välille oikeudellisesti pätevä sukulaisuussuhde. Sen perusteella lapsella on oikeus saada **elätusta** isältään siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Tämän ikärajan jälkeenkin on lapsella oikeus saada elätusta koulutustaan varten, jos sitä pidetään kohtuullisena. Lapsi saa myös **perintöoikeuden** isänsä ja isänpuoleisten sukulaistensa jälkeen ja heillä on myös perintöoikeus lapsen jälkeen.

Isyyden vahvistamisen jälkeen lapsen **huoltajana** on äiti. Vanhemmat voivat kuitenkin sopia siitä, että huolto kuuluu molemmille vanhemmille yhteisesti. Huoltaja on samalla myös lapsen lakimääräinen edunvalvoja. Jos vanhemmat eivät asu yhdessä, vanhemmat voivat sopia myös siitä, kumman vanhemman luona lapsi asuu sekä millä tavalla lapsi tapaa vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu. Vanhemmat voivat keskinäisellä sopimuksella uskoa lapsen huollon myös yksin isälle. Vanhempien tekemän sopimuksen vahvistaa sosiaalilautakunta, jolta saa lisätietoja asiasta. Tuomioistuin voi tarvittaessa antaa päätöksen lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta lapsen vanhemman tai sosiaalilautakunnan hakemuksesta. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva sopimus tai päätös on aina tehtävä ennen kaikkea lapsen edun mukaisesti ja sopimusta tai päätöstä voidaan muuttaa, jos lapsen etu sitä vaatii.

7 SÄÄDÖKSIÄ

Alla on mainittu julkisen notaarin tehtäviin liittyviä säädöksiä.

- Laki julkisesta notaarista (287/60)
- Asetus julkisesta notaarista annetun lain soveltamisesta (367/1960)
- Laki ulkomaisten yleisten asiakirjojen laillistamisvaatimuksen poistamisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (675/1985)
- Konsulipalvelulaki 10 luku (498/1999)
- Vekselilaki 88 § (242/1932)
- Shekkilaki 66 § (244/1932)
- Arpajaislaki 29 ja 43 § (1047/2001)
- Arpajaisasetus 13 ja 21 § (1345/2001)
- Haastemieslaki 6 § (505/1986)
- Isyyslaki 15 § (700/1975)
- Avioliittolaki 60 § (234/1929)
- Kaupanvahvistaja-asetus 1 § (958/1996)
- Alusrekisterilaki 20 § (512/1993)
- Aluskiinnityslaki 24 § (211/1927)
- Konkurssisääntö 6 § (31/1868)
- Laki todistelusta oikeuden valvomista varten ulkomaalla 4 § (4/1927)

SISÄLTÖ

1. YLEISTÄ.....	2
2. NYKYISTEN SÄÄDÖSTEN MUUTOSTARVE	2
2.1. Kelpoisuusvaatimus	2
2.2. Esteellisyys	3
2.3. Asiallinen toimivalta.....	4
2.4. Valan tai vakuutuksen vastaanottaminen.....	5
2.5. Pöytäkirja ja asialuettelo	5
3. ASIAKIRJAN ALLEKIRJOITUKSEN TODISTAMINEN	6
4. JULKISEN NOTAARIN PALVELUT	7
4.1. Saatavuus	7
4.2. Tiedottaminen.....	8
5. JULKISEN NOTAARIN SUORITTEIDEN MAKSUT.....	8
6. JULKISTEN NOTAARIEN TEHTÄVIEN KEHITTÄMINEN.....	9

1. YLEISTÄ

Julkisen notaarin tehtävä perustuu 1.1.1961 voimaan tulleeseen lakiin julkisesta notaarista (287/1960). Koska tätä ennen ei ollut julkista notaaria koskevaa yleislakia, lakiin koottiin säännökset julkisena notaarina toimivista virkamiehistä ja heidän kelpoisuusvaatimuksistaan, alueellisesta toimivallasta, esteellisyydestä ja pöytäkirjanpidosta. Laissa on säädetty myös eräistä julkisen notaarin tehtävistä. Monilta osin tehtävistä on kuitenkin säädetty erillislaeissa, kuten protestoinnista vekselilaissa. Julkisesta notaarista annetun lain tavoitteena ei siis ollut (HE 72/1960), että lakiin kerättäisiin erillislaeista kaikki julkisen notaarin tehtävät, vaan lain nimenomaisen säännöksen mukaan julkisen notaarin on suoritettava myös muut tehtävät, jotka on säädetty erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi. Ennen lain säätämistä voimassa olleet julkisen notaarin tehtäviä koskevat erillislakien säännökset jäivät pääasiassa voimaan uuden lain voimaan tulon jälkeenkin. Vuosien kuluessa useat niistä on kuitenkin kumottu tai ne ovat menettäneet aiempaa merkitystään.

Asetuksessa julkisesta notaarista annetun lain soveltamisesta (367/1960) on säädetty lähinnä julkisen notaarin antamaan todistukseen tai toimituskirjaan merkittävistä tiedoista sekä tarkentavia säännöksiä pöytäkirjan ja asialuettelon pitämisestä.

Julkisesta notaarista annettuun lakiin on tehty sen säätämisen jälkeen vain vähäisiä muutoksia, jotka nekin ovat yleensä liittyneet muihin lainsäädäntöhankkeisiin. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi alioikeusuudistuksen ja paikallishallintouudistuksen yhteydessä tehdyt muutokset julkisen notaarin tehtäviä hoitaviin virkamiehiin ja kelpoisuusvaatimuksiin. Samoin julkisuuslainsäädäntöä uudistettaessa tehtiin myös julkisesta notaarista annettuun lakiin eräitä tarkennuksia.

Julkisen notaarin toimintaan sovelletaan lisäksi muun muassa hallintomenettelyä ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevia säännöksiä.

Julkisen notaarin tehtävänä on muun muassa todistaa oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä asiakirjoista sekä todistaa, että henkilöllä on oikeus ryhtyä määrätynlaiseen virkatoimeen tai että henkilö omaa määrätyn pätevyyden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Maistraatissa ja Ahvenanmaan lääninhallituksessa toimiva julkinen notaari voi antaa apostille-todistuksen eli todistaa yleisen asiakirjan oikeaksi, jos asiakirja on tarkoitettu esittämään sellaisessa valtiossa, joka on liittynyt Haagin kansainväliseen asiakirjojen laillistamista koskevaan yleissopimukseen.

Julkisen notaarin toimella on vahvat kansainväliset perinteet ja liittymät. Niinpä Suomessakin valtaosa julkisen notaarin suoritteista pyydetään ulkomaan viranomaista tai yhteisöä varten ja vain harvoissa tapauksissa julkisen notaarin suorite annetaan Suomessa käytettäväksi.

2. NYKYISTEN SÄÄDÖSTEN MUUTOSTARVE

2.1. Kelpoisuusvaatimus

Julkisesta notaarista annetun lain 1 §:n mukaan julkisia notaareja ovat muun muassa kihlakunnanviraston päällikkö ja hänen määräämänsä kihlakunnanviraston virkamies. Lain 2 §:n mukaan julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Siirtymäsäännöksen mu-

kaan kuitenkin maistraatin virkamies, joka on nimitetty henkikirjoittajan virkaan ennen lain voimaantuloa 1.12.1996, voi toimia julkisena notaarina.

Kihlakunnanvirastoista on säädetty laissa valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista (126/1992). Kihlakunnanvirastoon voi kuulua poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätöimi sekä maistraatti. Kihlakunnanviraston päällikkönä toimii kihlakunnanimismies, jonka lääninhallitus määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan jonkin kihlakunnanviraston yksikön päälliköistä. Valtaosin kihlakunnanvirastojen päälliköiksi on määrätty poliisipäälliköitä.

Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) mukaan 6 § 2 momentin mukaan kelpoisuusvaatimuksena kihlakunnan poliisipäällikön virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällikön tutkinnon lisäksi yliopistossa suoritettu muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtävälueeseen ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Edellä mainitusta johtuen säädösten välillä on ristiriita, sillä kihlakunnanimismieheksi määrätty poliisipäällikkö ei ole välttämättä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

Työryhmän mielestä säännöksiä tulisi muuttaa siten, että säännöksissä tällä hetkellä oleva ristiriita poistettaisiin. Työryhmä ei ota kantaa siihen, voiko kihlakunnanviraston päällikkö toimia julkisena notaarina, vaikka hän ei ole suorittanut oikeustieteen kandidaatin tutkintoa. Asiaa harkittaessa on toisaalta otettava huomioon tehtävän luonne sekä se, että tehtävän perusteet eivät olennaisilta osiltaan poikkeaisi kansainvälisestä käytännöstä.

2.2. Esteellisyys

Julkisesta notaarista annetun lain 5 §:n mukaan julkinen notaari ei saa ryhtyä toimenpiteisiin sellaisessa asiassa, jossa hän on osallisena, tai milloin on olemassa erityinen seikka, joka on omiaan horjuttamaan luottamusta hänen puolueettomuuteensa. Vaikka laissa on erityinen säännös julkisen notaarin esteellisyydestä, täsmällisemmin esteellisyys ja sen vaikutukset virkatoimen hoitamiseen on säädetty hallintomenettelylain 10 § ja 11 §:ssä. Eduskunnan keväällä 2003 hyväksymässä hallintolaissa säännöksiä on edelleen täsmennetty, minkä lisäksi lakiin otetaan säännös esteellisyyden ratkaisemisesta.

Julkista notaaria koskevan esteellisyyssäännöksen soveltamisessa ei ole ilmennyt merkittäviä ongelmia. Tyypillisimmin esteellisyysskysymys voi nousta esiin, jos virastossa on vain yksi julkinen notaari. Tällöin esteellisyys voi mahdollisesti haitata palvelua esimerkiksi tilanteissa, joissa julkisen notaarin todistukseen tarvitaan apostille-todistus.

Julkisen notaarin toimi liittyy aina valtion virkaan, ja yleensä julkisena notaarina toimivan virkamiehen toimenkuva muodostuukin pääasiassa muista kuin julkisen notaarin tehtävistä. Esimerkiksi maistraatin henkikirjoittajan tehtäviin voi kuulua runsaasti erilaisia kansalaisten ja yhteisöjen oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä tehtäviä kuten avioliiton esteiden tutkiminen, vihkiminen tai parisuhteen rekisteröinti, ulkomaalaisen rekisteröinti tai yrityksen rekisteröintiin liittyvät tehtävät. Käytännössä ei kuitenkaan ole havaittu syntyvän merkittäviä esteellisyyso ongelmia siitä, että henkikirjoittaja, poliisipäällikkö tai muu julkinena notaarina toimiva valtion virkamies hoitaa julkisen notaarin tehtävää oman virkansa ohella.

Työryhmä ehdottaa, että julkisen notaarin esteellisyyttä koskeva säännös saatetaan vastamaan virkamiehen esteellisyyttä koskevia yleislain säännöksiä. Työryhmä esittää harkittavak-

si onko julkisen notaarin esteellisyydestä tarpeen säätää julkista notaaria koskevassa laissa vai riittävätkö hallintomenettelylain tai vuonna 2004 voimaan tulevan hallintolain asiaa koskevat säännökset.

2.3. Asiallinen toimivalta

Merkittävimmltä osin julkisen notaarin tehtävä perustuu julkisesta notaarista annettuun lakiin siinä muodossa kuin se tuli voimaan 1.1.1961. Koska yhteiskunta on kehittynyt lain voimassaolon aikana voimakkaasti, on syytä pohtia onko tarpeen joiltain osin muuttaa säännöksiä julkisen notaarin asiallisesta toimivallasta.

Julkisesta notaarista annetun lain 4 § 1 momentin alakohdissa on luettelo eräistä yleisimmistä julkisen notaarin tehtävistä. Pääosin tehtävät on säännöksessä määritelty riittävän selkeästi ja niin tarkoituksenmukaisella tavalla, että ne vastaavat asiakkaiden palvelutarpeita. Joiltakin osin julkiselle notaarille määrätty tehtävä on kuitenkin vaikeasti perusteltavissa. Esimerkiksi lain 4 § 1 momentin 2 kohdan mukaan julkinen notaari on velvollinen pyynnöstä antamaan täysivaruustodistuksen. Käytännössä todistus on rajattu koskemaan henkilön kykyä vastata tietystä sitoumuksesta, esimerkiksi omavelkaisesta takauksesta, joka liittyy lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanoon, turvaamistoimenpiteeseen tai häätöön. Täysivaruustodistuksia annetaan harvoin, ja silloinkin todistuksen antamista vaikeuttaa muun muassa se, ettei hakijan taloudellista asemaa ja erityisesti velkavastuita voida täydellisesti selvittää. Lisäksi todistus annetaan usein ulosottoviranomaista varten, jolla itsellään on ajantasaisin tieto hakijaan kohdistuvista ulosotto toimista.

Julkisesta notaarista annetun lain 4 § 2 momentin mukaan julkisen notaarin on lisäksi suoritettava ne muut tehtävät, jotka on erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi säädetty. Näitä säännöksiä ovat haastemieslain 6 § (505/1986), isyyslain 15 § ja 18 § (700/1975), avioliittolain 60 § (234/1929), kaupanvahvistaja-asetuksen 1 § (958/1996), alusrekisterilain 20 § (512/1993), aluskiinnityslain 24 § (211/1927), konkurssisäännön 6 § (31/1868) sekä todistelusta oikeuden valvomista varten ulkomaalla annetun lain 4 § (4/1927). Monet näistä säännöksistä ovat menettäneet sitä merkitystään, mikä niillä on säätämismuutoksissa ollut tai säännöksessä mainitun toimenpiteen voi suorittaa muukin kuin julkinen notaari. Yleisesti voidaan todeta, että mainituissa säännöksissä tarkoitettuja toimituksia tai toimenpiteitä julkinen notaari suorittaa erittäin harvoin.

Julkisesta notaarista annetun lain 5 §:n mukaan julkinen notaari ei saa ryhtyä toimenpiteeseen, joka kuuluu erityiselle viranomaiselle tai laitokselle. Julkisen notaarin on siis selvitetävä, että toimenpide, jota häneltä pyydetään, ei kuulu muun viranomaisen tehtäviin. Vaikka periaate viranomaisen toimivallan rajoista on selkeä, käytännössä rajanvetoa voi olla vaikea tehdä esimerkiksi sen vuoksi, että Suomessa eri viranomaisten tiedot perustuvat nykyisin yhä enemmän tietorekistereihin. Käytettäessä tietoja Suomessa henkilö voi esittää konekielellisesti allekirjoitetun otteen tietorekisteristä tai viranomainen voi saada tiedot tietoliikenneyhteyksin. Viranomaistoiminnassa yleisesti hyväksytään allekirjoittamattomien tulosteiden antaminen asiakkaille varsinaisten todistusten sijaan. Näitä tulosteita ei voida laillistaa. Sen sijaan ulkomaille asiakas tarvitsee aina paperimuotoisen, allekirjoitetun ja leimatun todistuksen. Käytännössä julkisilta notaareilta onkin pyydetty ulkomaita varten selityksiä ja todistuksia eri rekistereiden tietosisällöistä tai niiden yhdistelmistä. Näissä tilanteissa voi syntyä epätietoisuutta viranomaisen toimivallan rajoista.

Julkinen notaari ei voi suorittaa häneltä pyydettyä toimenpidettä myöskään, jos asia on laadultaan sellainen, että julkisen notaarin toimenpidettä siinä ei voida pitää asianmukaisena. Lisäksi on harkittava, onko toimenpide sellainen, jota voidaan pitää asianmukaisena ottaen huomioon muun muassa

hyvän hallinnon periaatteet. Käytännössä säännöksiä on tulkittu siten, että julkinen notaari voi nimellisesti mainittujen toimenpiteiden lisäksi todistaa melkein mitä tahansa edellyttäen, että hänelle esitetään tarvittava selvitys tai että hänellä muuten on varma tieto asiasta. Toisaalta julkinen notaari ei voi antaa epämääräisiä todistuksia, eikä hän saa todistaa asioita, joiden arvioimiseen hänellä ei ole pätevyyttä.

Työryhmä toteaa, että julkisen notaarin tehtävien asiallisen toimivallan sääntely on pääosiltaan toimiva. Työryhmä kuitenkin ehdottaa, että julkisen notaarin tehtävistä poistetaan täysi-varaisuustodistusten antaminen. Asiallista toimivaltaa koskevia säännöksiä tulisi lisäksi tämentää vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä sekä palvelutarvetta, ja julkisen notaarin tehtävistä voitaisiin poistaa esimerkiksi ne, joita ei käytännössä esiinny ja joiden osalta on jo olemassa muu toimiva käytäntö. Lain 5 §:ään sisältyvää toimivallan rajausta julkisen notaarin ja muun viranomaisen välillä tulisi harkita täsmennettäväksi siten, ettei se tarpeettomasti estä julkista notaaria suorittamasta asiakkaan pyytämää toimenpidettä, joka on järkevän palvelun kannalta perusteltavissa, ja siten, ettei lain muutos merkitsisi asiallisen toimivallan siirtoa muulta viranomaiselta julkiselle notaarille.

2.4. Valan tai vakuutuksen vastaanottaminen

Julkisesta notaarista annetussa laissa ei ole säädetty valan tai vakuutuksen vastaanottamisesta. Julkisen notaarin kansainvälisestä luonteesta johtuen ulkomaille meneviin asiakirjoihin voidaan asiakasta pyytää valalla vahvistamaan allekirjoittamansa asiakirja. Käytännössä Suomen julkinen notaari on voinut vahvistaa tällaisen asiakirjan allekirjoituksen, vaikka Suomen oikeusjärjestelmä ei tunnukaan tämän tyyppistä valaa vaan vain yleisen todistajanvalan sekä eräissä yksittäisissä säännöksissä olevat valat. Julkisen notaarin antama todistus allekirjoituksen oikeellisuudesta ei kuitenkaan ole aina ollut riittävä siinä valtiossa missä asiakirja on esitetty. Työryhmä toteaa, että nykyiset säännökset eivät tältä osin mahdollista asiakkaiden palvelutarpeiden tyydyttämistä. Jos edellä tarkoitetun kaltaisen, ulkomaan käyttötarkoitusta varten annettavan valan vastaanottaminen tulisi Suomessakin mahdolliseksi, kyse ei olisi tehtävien siirrosta muulta viranomaiselta tai varsinaisesti myöskään uudesta tehtävästä, vaan palvelutarpeiden edellyttämästä selvennyksestä lainsäädäntöön.

Työryhmä esittää harkittavaksi, että julkisen notaarin tehtäviin lisätään mahdollisuus pyynnöstä ottaa vastaan vala tai vakuutus, ellei tehtävää ole säädetty muun viranomaisen tehtäväksi.

2.5. Pöytäkirja ja asialuettelo

Julkisesta notaarista annetun lain 6 §:n mukaan julkisen notaarin toimituksista on pidettävä pöytäkirjaa, jos niin pyydetään tai milloin asian laatu sitä vaatii tahi muualla laissa on niin säädetty. Eräissä tehtävissä, kuten oikeudellisista tai taloudellisista seikoista selitysten ottamisessa pöytäkirjaan, merkintä pöytäkirjaan on jo itsessään tehtävän sisältö. Muita asioita, joista pöytäkirjaa on pidettävä, ovat muun muassa tallelokeroiden avaamiset, arvontojen valvonnat ja meriprotestit. Vekselilain 91 §:ssä ja shekkilain 69 §:ssä sekä maakaaren 1 luvun 6 §:n nojalla annetun kaupanvahvistaja-asetuksen 9 §:ssä on lisäksi erityissäännökset pöytäkirjan ja päiväkirjan pitämisestä.

Pöytäkirjasta tulee asetuksen 3 §:n mukaan käydä ilmi toimituksen paikka ja aika, toimitusta pyytäneen henkilön nimi, ammatti ja kotipaikka, toimituksen laatu ja selonteko toimituksen kulusta sekä julkisesta notaarista annetun lain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa, siinä mai-

nitut selitykset. Käytännössä pöytäkirja muodostuu siten, että julkisen notaarin toimituksesta laadittava pöytäkirja mahdollisine liitteineen säilytetään numero- ja aikajärjestykseen arkistoituna.

Muista kuin pöytäkirjaan otettavista toimituksista, lukuun ottamatta allekirjoitusten ja jäljennösten oikeaksi todistamista, on tehtävä merkintä ajanluvunmukaiseen asialuetteloon. Asialuetteloon, jota on pidettävä aikajärjestyksessä kultakin vuodelta erikseen, on merkittävä toimenpiteen paikka ja aika, toimituksen pyytäjän nimi, ammatti ja kotipaikka sekä lyhyesti toimituksen laatu. Asialuetteloon voidaan kirjata esimerkiksi ansioluetteloiden oikeaksi todistamiset.

Apostille-todistuksista on yleissopimuksen 7 artiklan mukaan pidettävä luetteloa tai kortistoa, josta ilmenee muun muassa todistuksen numero ja päiväys sekä tieto siitä, kenen antamasta asiakirjasta apostille on annettu. Käytännössä luettelo muodostuu apostille-todistusten kaksoiskappaleista. Luettelon avulla voidaan pyynnöstä varmistaa, että todistuksessa olevat tiedot ovat yhtäpitävät luettelossa olevien tietojen kanssa.

Työryhmä on todennut, että pöytäkirjanpitoa ja asialuettelon pitoa koskevat käytännöt ovat apostille-todistuksia koskevaa luetteloa lukuun ottamatta vaihtelevia. Pöytäkirjaan ja asialuetteloon merkittävien tietojen osalta säännökset ovat vanhentuneita ja monilta osin epätarkoituksenmukaisia. Asiaa koskevien säännösten ajantasaistaminen ja tarkentaminen on työryhmän mielestä perusteltua, vaikka käytännössä kyse ei ole suuresta ongelmasta.

Työryhmä ehdottaa, että julkisen notaarin pöytäkirjanpitoa ja asialuettelon pitämistä koskevia säännöksiä muutetaan siten, että muun muassa luetteloiden käyttötarkoitus ja niissä säilytettävät tiedot sekä tietojen säilytystapa määritellään uudestaan.

3. ASIAKIRJAN ALLEKIRJOITUKSEN TODISTAMINEN

Useat kahta todistajaa edellyttävistä yksityisoikeudellisista asiakirjoista ovat perhe- ja jäämistöoikeudellisia sopimuksia.

Avioliittolain 66 §:n mukaan kahden esteettömän todistajan on todistettava oikeaksi avioehtosopimuksen allekirjoitukset. Esteettömyydellä tarkoitetaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 43 §:ssä tarkoitettua esteettömyyttä. Maistraateissa on todettu, että henkikirjoittajan suorittaman vihkimisen yhteydessä pyydetään usein todistamaan oikeaksi avioehtosopimus. Käytännössä todistajina ovat tällöin toimineet maistraatin virkamiehet, vaikka heillä ei ole tähän toimitukseen velvollisuutta. Asiakkaat ovat kokeneet virkamiesten suorittaman oikeaksi todistamisen olevan helpompi vaihtoehto kuin muiden esteettömien ja sopivien todistajien hankkimisen. Käytännössä on myös havaittu, että ulkomaisia liityntöjä sisältävissä tapauksissa on nimenomaan pyydetty julkista notaaria yksin todistamaan avioehtosopimus oikeaksi.

Perintökaaren 10 luvun säännösten mukaan testamentin pätevyyden yleisenä edellytyksenä on, että testamentti on tehty kahden todistajan ollessa yhtä aikaa läsnä ja että he ovat allekirjoituksillaan todistaneet testamentin. Oikeuskäytännössä on kuitenkin lukuisia esimerkkejä siitä, että testamentti on julistettu pätemättömäksi todistajan esteellisyyden vuoksi tai testamentin todistamisessa tapahtuneen muun virheen vuoksi. Jos julkinen notaari voisi yksin todistaa testamentin, tämä lisäisi testamentin tekijän oikeusturvaa erityisesti, koska julkisen notaarin suorittama todistaminen vähentäisi riskiä siitä, että sopimuksen tekijöiden valitsemat todistajat olisivat esteellisiä tehtävänsä. Lisäksi samalla tavoin kuin avioehtosopimuksissa myös testamentin todistajaksi saatetaan mieluummin haluta ulkopuolinen virkamies.

Työryhmä pitää tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna, että julkinen notaari voisi yksin todistaa asiakirjan allekirjoitukset oikeaksi silloin, kun lainsäädäntö edellyttää kahta esteetöntä todistajaa. Julkisen notaarin suorittama todistaminen olisi rinnakkainen nykyisen todistamismenettelyn kanssa.

4. JULKISEN NOTAARIN PALVELUT

4.1. Saatavuus

Julkisia notaareita on kaikissa 90 kihlakunnassa. Virkansa puolesta julkisia notaareita ovat kihlakunnanviraston päällikkö ja maistraatin päällikkö sekä Ahvenanmaan maakunnassa maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti. Tämän lisäksi julkiseksi notaariksi voidaan määrätä kelpoisuusvaatimukset täyttävä kihlakunnanviraston tai maistraatin virkamies ja Ahvenanmaalla lääninhallituksen virkamies. Erityisesti maistraateissa, joissa työskentelee yhteensä 130-150 oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanutta virkamiestä, mahdollisuudet julkisen notaarin palvelujen antamiseen ovat hyvät.

Apostille-todistuksen antaminen perustuu kansainväliseen yleissopimukseen ulkomaisten yleisten asiakirjojen laillistamisvaatimuksen poistamiseksi. Apostille-sopimusta sovelletaan yleiseen asiakirjaan, joka on annettu sopimusvaltion alueella ja joka on tarkoitus esittää toisen sopimusvaltion alueella. Kun Suomen viranomaisen antama asiakirja esitetään ulkomailla, se on yleensä laillistettava ulkoasiainministeriön oikeudellisella osastolla tai varustettava apostille-todistuksella. Voimassa olevien säännösten mukaan maistraatissa ja Ahvenanmaan lääninhallituksessa toimiva julkinen notaari voi antaa apostille-sopimuksen mukaisen todistuksen. Muilla julkisilla notaareilla ei siis ole toimivaltaa antaa todistusta. Käytännössä tästä ei ole aiheutunut merkittäviä ongelmia, koska apostille-todistus annetaan aina asiakirjasta eikä asian hoitaminen edellytä henkilökohtaista käyntiä julkisen notaarin luona.

Laissa julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä (802/1993) on säädetty niistä perusteista, joiden mukaan julkishallinnon palveluita voidaan järjestää viranomaisten yhteispalveluna. Lain mukaan viranomaisen voi valtuuttaa toisen viranomaisen suostumuksensa mukaisesti hoitamaan täysin valtuuksin tehtäviä, jotka eivät edellytä tarkoituksenmukaisuusharkintaa tai joihin ei liity pakkokeinojen käyttöä. Yhteispalvelusta tehdään osapuolten kesken kirjallinen sopimus, jossa määritellään tehtävien hoidon taloudelliset ja toiminnalliset ehdot. Valtuutetulla viranomaisella on samat oikeudet ja velvollisuudet, jotka koskevat valtuuttavaa viranomaista. Tarkemmat säännökset palvelujen tuottamisesta on lain nojalla annettu valtioneuvoston päätöksessä (847/1993). Päätöksen 1 § 2 momentin palvelun järjestämisestä voidaan sopia muun muassa siten, että toisen sopijapuolen palveluksessa olevalle yksittäiselle henkilölle annetaan hoitettavaksi tietty tehtävä tai palvelu. Edelleen päätöksen 2 § 1 momentin 6 kohdan mukaan yhteispalveluna voidaan tuottaa allekirjoitusten ja asiakirjajäljennösten oikeaksi todistaminen. Sisäasiainministeriön 13.6.2002 asettama työryhmä on pohtinut yhteispalvelulainsäädännön uudistamista. Yhteispalvelukityöryhmän laatimaan luonnokseen hallituksen esitykseksi ei sisälly ehdotusta siitä, että julkisen notaarin tehtäviä voitaisiin siirtää muulle viranomaiselle yhteispalvelusopimuksin. Ehdotuksen mukaan tultaisiin myös kumoamaan valtioneuvoston päätökseen sisältyvä säännös allekirjoitusten ja asiakirjajäljennösten oikeaksi todistamisesta. Työryhmä toteaa, että julkisen notaarin toimi on virkamiehen virka-asemaan tai erilliseen määräykseen perustuva henkilökohtainen tehtävä. Julkisesta notaarista annetussa laissa on tyhjentävästi säädetty, ketkä voivat toimia julkisina notaareina.

reina. Tämän vuoksi julkisen notaarin palvelujen laajentaminen yhteispalvelusopimuksin ei työryhmän käsityksen mukaan ole mahdollista.

Työryhmä katsoo, että julkisen notaarin palvelujen riittävä saatavuus on turvattu nykyisen lainsäädännön mahdollistamin keinoin. Myös apostille-todistusten osalta saatavuus on riittävä, eikä välitöntä säädösmuutostarvetta ole. Julkisen notaarin palveluja ei työryhmän mielestä ole tarpeen eikä mahdollista tuottaa yhteispalveluna, vaan palvelutarjonnan laajentamisesta tulee tarvittaessa säätää julkisesta notaarista annetussa laissa.

4.2. Tiedottaminen

Julkisen notaarin palveluista on saatavissa tietoa maistraateista, kihlakunnanvirastoista ja ulkoasiainministeriöstä virastojen aukioloaikoina. Maistraattien ja ulkoasiainministeriön internet-sivuilla on lisäksi yleistietoa julkisesta notaarista ja eräistä palveluista. Työryhmän mielestä nimenomaan internetin kautta tapahtuvaa neuvontaa ja tiedottamista olisi mahdollista kehittää. Tämä edistäisi asiakaspalvelun sujuvuutta ja mahdollistaisi myös sen, että internetin kautta olisi saatavissa yhteystiedot julkisista notaareista. Yhteystietojen ylläpitämiseksi julkisista notaareista voitaisiin perustaa samantyyppinen rekisteri kuin kaupanvahvistajarekisteri on. Rekisterin tietoja voitaisiin käyttää myös notaaritoimessa esimerkiksi apostille-todistuksia annettaessa ja asiakirjoja laillistettaessa siten, että julkisen notaarin tiedot tarkistettaisiin rekisteristä, milloin julkinen notaari ei ole muutoin todistuksen antajan tiedossa.

Työryhmä ehdottaa harkittavaksi julkisista notaareista pidettävän rekisterin perustamista sekä internetin käytön tehostamista julkisen notaarin palvelujen tiedottamisessa.

5. JULKISEN NOTAARIN SUORITTEIDEN MAKSUT

Julkisen notaarin suoritteista perittävät maksut perustuvat vuosittain annettaviin sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön maksuasetuksiin. Maksujen suuruudet samoin kuin määrittelyperusteet eivät kaikilta osin ole tyydyttäviä. Esimerkiksi jäljennöksen oikeaksi todistamisessa suoritteen nykyinen hinta 1,80 euroa/sivu on materiaali- ja työkustannuksiin verrattuna alhainen. Jäljennöksen oikeaksi todistamisessa suoritteen hinta tulisi määritellä siten, että siinä otetaan huomioon työaika, joka kuluu verrattaessa asiakkaan ottamaa jäljennöstä alkuperäiseen asiakirjaan, tai jos jäljennös otetaan julkisen notaarin luona, hintaan tulisi sisällyttää jäljennöksen ottamisesta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi eräissä tapauksissa julkisen notaarin edustaman viranomaisen kannalta kohtuuttomuuksiin johtaa säännös, jonka mukaan asiakirjalle on määritetty 18 euron enimmäishinta sivumäärästä riippumatta.

Eräät suoritteet edellyttävät julkisen notaarin käyntiä asiakkaan luona. Esimerkiksi tallelokeroiden avaamisessa suoritteen tuottamiseen käytettävää aikaa on vaikea ennakoida. Tällöin olisi perusteltua, että asiakkaalta perittäisiin myös matkakustannukset sekä matkaan ja tehtävän suorittamiseen kuluva työajasta aiheutuvat kustannukset.

Eräiltä osin julkiset notaarit tekevät samoja toimenpiteitä kuin muut viranomaiset. Esimerkiksi arvontojen valvonnassa poliisin perimät suoritemaksut poikkeavat määrältään ja perusteiltaan julkisen notaarin suoritemaksuista. Poliisin maksuasetuksessa on esimerkiksi säädetty korvattavaksi matkakustannukset, ja lisäksi suoritteista on mahdollista periä aikaan perustuva suoritemaksu.

Työryhmä ehdottaa, että julkisen notaarin suoritteista perittävien maksujen suuruudet tarkistettaisiin vastamaan paremmin suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia ja että suoritteesta voitaisiin periä myös aikaan sidottu suoritemaksu ja matkakustannusten korvaukset. Lisäksi maksut tulisi yhdenmukaistaa eri hallinnonaloilla.

6. JULKISTEN NOTAARIEN TEHTÄVIEN KEHITTÄMINEN

Vastuu julkisen notaarin tehtävästä ja sen kehittamisestä kuuluu oikeusministeriölle. Julkisesta notaarista annetun lain säätämisen jälkeen tehtävän yleisiä edellytyksiä ei ole kattavasti pohdittu, vaikka tehtävä on voimakkaasti kansainvälistynyt. Selvittämättä on muun muassa mahdollisuudet kehittää tehtävää yleiseurooppalaiseen suuntaan sekä se, mitä vaikutuksia tehtävään on Euroopan Unionin jäsenyydellä.

Julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto, mikä antaa riittävän koulutuksellisen valmiuden tehtäviin. Sen sijaan tehtävään syvällisemmin perehdyttävää koulutusta ei ole järjestetty. Julkisen notaarin tehtävien laadukkaan ja yhtenäisen hoitamisen edellytyksenä on, että julkisilla notaareilla on mahdollisuus kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Julkisesta notaarista annetun lain soveltamisesta annetussa asetuksessa on kiinnitetty huomiota erityisesti julkisen notaarien vieraiden kielten taitoon.

Julkisen notaarin tehtävistä laaditun suositusluonteisen käsikirjan on tarkoitus toimia käytännön ohjeena julkisen notaarin tehtävissä. Käsikirjan käytön kannalta on tärkeää, että sitä pidetään ajantasaisena oikeuskäytännön ja lainsäädännön kehittyessä.

Oikeusministeriö vastaa julkisen notaarin tehtävien kehittamisestä sekä siihen liittyvästä tarvittavasta koulutuksesta ja tiedottamisesta. Työryhmä pitää tärkeänä, että seurataan erityisesti kansainvälisiä käytäntöjä ja niiden kehittymistä sekä ryhdytään tarvittaessa niiden edellyttämiin toimenpiteisiin julkisen notaarin tehtäviä kehitettäessä. Julkisten notaarien vieraiden kielten taidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota. Työryhmä esittää lisäksi, että Itä-Suomen lääninhallituksessa työskentelevä maistraattien kehittämispäällikkö toimisi yhteyshenkilönä julkisen notaarin käsikirjan kehittämisessä.